Ročník 1 / číslo 10
říjen 2012
20,- Kč
nebo výhodné předplatné

KRUŠNOHORSKÝ HERZGEBIRGE LUFT

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD

Vinobraní 2012 Horní Blatná

Z obsahu:

Mohyla Eliáš
Bojuj se zlem
Čtěte na straně 7

Hřebečná - Abertamy
Štola „Bílá holubice“
Čtěte na straně 11

Ryžovna 22. 9. 2012
Vyprávění H. A. Kolitsche
Čtěte na straně 18

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení horalé a přátelé Krušných hor,

do říjnového vydání našeho společného Luftu jsme opět díky dopisovatelům a příznivcům připravili dobré zprávy o úspěšných akcích uplynulého měsíce, abychom přispěli k širšímu povědomí o bohatém kulturním a sportovním životě v Krušných horách. Vyhlédneme-li přes hranice jednotlivých obcí, uvnitř kterých jsou obyvatelé často znesvářeni, můžeme být právem komunitou hrdých horalů.

Žijeme však také v globální vesnici, takže na nás zvnějšku tvrdě dopadla „prohibice po česku“. Oslavy ukončení metanolové prohibice po třinácti dnech zkalila televizní tisková konference, kde jsme se dozvěděli, že vrcholem pyramidy je nějaký chudák (chudý duchem, peníze asi má), který míchal v poměru 1 : 1 metylalkohol s etylalkoholem a myslel si, že se tak jedovatý metyl vyruší. Přitom nebylo zmíněno, že ten „chemik“ je jen bezděčným „lékařem“, který do „krve“ (rozuměj do distribuce) pustil kontrastní látku, aby se dalo zrentgenovat vlastní řečiště s čištěným denaturovaným lihem.

S oslavou tedy čekáme na další postup těch, kteří nám mají pomáhat a chránit nás, protože významným krokem pro očistu společnosti od mafií musí být odhalení sítě distributorů čištěného „levného“ lihu a na ně napojených výrobců alkoholických nápojů. Čištěný denaturovaný líh nás zabíjí také, jen pomaleji. Za cenu vyšroubovanou daněmi požadujeme záruku na zdravou kořalku. Při naší ochraně to však má vláda těžké, protože z úst státně nejvyšších zaznělo, že to vláda s prohibicí přehnala. Pokud se kvůli šarvátkám činitelů státu nedaří ochrana zdraví obyvatel, proč by se měla zlepšovat ochrana činitelů?

Vaše redakční rada

Svět je nyní barevný i bez „levného“ alkoholu, ale jak dlouho nám to vydrží? (foto 5.10.2012 – PM)

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Königsmühle: Oživení zaniklé osady uměním v krušnohorské krajině II
Königsmühle: Belebung der verschwundenen Ortschaft mit Kunst in der Erzgebirgslandschaft II 4

Bojuj se zlem – 20. ročník setkání u Mohyly Eliáš
Kämpfe gegen das Böse – 20. Jahrgang des Treffens beim Hügel Elias 7

Výběr kulturních, společenských a sportovních možností
Kultur und Sport 8

Karel bike se vrátil do Krušných hor
Karel Bike ist ins Erzgebirge zurückgekehrt 9

Abertamského krosu se zúčastnilo 159 běžců
Am Aberthammer Kross haben 159 Läufer teilgenommen 9

OVOV: Odznak všestrannosti olympijských vítězů
Zeichen der Vielseitigkeit von den Olympiasiegern 9

Z minulosti krušnohorského jelena – 2. část
Aus der Geschichte des Erzgebirgshirsches - 2. Teil 10

Na Hřebečné byl vysvěcen památník u štoly Bílá holubice
In Hřebečná wurde das Denkmal beim Stollen Weisse Taube eingeweiht 11

Rozhovor s Jaroslavem Šandou, lesníkem tělem i duší
Gespräch mit Jaroslav Šanda, den Förster mit Leib und Seele 12

Tip na výlet: Muzeum Kraslické dráhy na západní hranici Krušných hor
Ausflugstipp: Museum der Kraslitzer Eisenbahn 14

Montanregion Krušné hory – šance pro rozvoj Krušných hor
Montanregion Erzgebirge – eine Chance für den Aufschwung des Erzgebirges 16

Svatováclavské setkání na Ryžovně se opět vydařilo
Das Sankt Wenzelstreffen in Seifen hat wieder Erfolg gehabt 18

Vztyčení meteorologického sloupu v Horní Blatné
Aufstellung der Wetterstation in Horní Blatná 19

Zaručené počasí
Garantiertes Wetter 19

Recept měsíce: Základy zdravé výživy krušnohorského vinaře
Rezept des Monats: Fundamente der gesunden Nahrung des Erzgebirgswinzers 20

Vážně nevážně: Tradiční Hornoblatenské vinobraní
Ernsthaft unernsthaft: Das traditionelle Weinfest in Horní Blatná 20

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD
ŘÍJEN 2012

Registrace MK ČR E 20467
Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ LUFT, o.p.s.
IČ: 29160154
Ředitel Jiří Kupilík
Sídlo - adresa redakce
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná
Bankovní účet 253184266 / 0300
IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266
BIC: CEKOCZPP
Cena výtisku 20 Kč/1 ks
Předplatné pololetní/2012
V místě distributora 100 Kč/6 ks
Poštou na doruč. adresu 200 Kč/6 ks
Do zahraničí poštou: 12 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti a opakování tisku po dohodě s vydavatelem 602 415 187
E-mail jirikupilik@volny.cz
E-mail herzgebirgeluft@seznam.cz

Redakční rada
Petr Maglia, tel. 602 381 286
E-mail: maglia@volny.cz
Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová, Michal Urban, Karel Picura
Ulrich Möckel, Eva Skalníková, Václav Kupilík, Jana Magliová, Petr Mikšíček
Logo Lenka Michaluková
Kulturní programy Jana Picurová
E-mail: picu.japicu@gmail.com
Sportovní programy
Eva Hejtmánková
E-mail: hejtmankova.eva@seznam.cz
Internetová správa Jan Maglia
E-mail: maglia.jan@volny.cz
Web www.herzgebirge.cz
Facebook herzgebirge

Distributoři
Potůčky – Lenka Štrauchová
Horní Blatná – Eva Chlumská; U Gity
Pernink – U Patrika, Květinářství
Abertamy – Lenka Löfflerová; U Březiny
Boží Dar – Jitka Peřina; konzum Čáda
Pstruží – Anna Heranová
Merklín – Hedvika Roznerová
Nové Hamry – hotel Schwarz
Vysoká Pec – Iva Hüttnerová
Nejdek – Alena Veselá
Myslivci aj. – Ivana Pečimúthová
Lesná – Mgr. Dana Waldsteinová
Mariánská – hospůdka Krmelec
K. Vary, Krymská-cestovka – Z.Štréblová
K.Vary, Krajská knihovna – Infocentrum
Ostrov, Dům kultury - Infocentrum
Další distributoři jsou vítáni!

Prodej – Infocentra v obcích
Náklad 700 kusů
Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 9. 11. 2012.

DUCHOVNÍ SLOVÍČKO

Podzim

(foto PM)

Podzim je krásný. Mám na mysli podzim v přírodě. Listoví stromů hraje nejrůznějšími barvami a příroda vydává své poslední plody. V lese nalezneme václavky a kvete vřes. I slunce svítí trochu jinak. Celá příroda jako by dýchala citem. Vlaštovky a jiřičky odlétají. Mnoho živočichů a s nimi i celá příroda se ukládá ke spánku, aby směla nabrat nových sil k životu.

S podzimem lidského života to již zpravidla tak romantické nebývá. Kult mladistvé síly, úspěchu a tučného bankovního konta se stal, a pro mnoho lidí dosud stává, předmětem klanění. Nemoci lidí i lidské stáří se přepočítávají na peníze a zdají se ekonomicky zatěžující.

Někteří lidé však přesto (anebo právě proto?) čerpají z koloběhu přírody inspiraci pro svou osobní životní filosofii a víru. Zdá se jim, že i lidský život je součástí jakéhosi koloběhu zrození a smrti, jehož cílem je již se nenarodit a rozpustit své lidské vědomí ve věčné blaženosti. Cestou k naplnění tohoto cíle je nelpění na svém „já“ a ochota činit dobro v prospěch druhých lidí.

Jsou ale také lidé, kteří si z pozorování přírody odnášejí jiné poučení. A sice, že neexistuje žádné bytí po smrti. Tito lidé vnímají hmotný svět a vesmír jako jedinou opravdovou skutečnost, vedle které již jiné skutečnosti není. Smrt je prostě absolutním koncem, a proto, pokud se týče člověka, je smrt také zánikem osobnosti a lidské individuality. Je-li po smrti jedno velké NIC, co si pak ale počít se svým životem a jeho podzimem? Jsou lidé, kteří se touto otázkou netrápí. Odpověď je prostá: užít si! Ale jsou také lidé, kteří přemýšlí o tom, co je hodno cti a důstojnosti člověka. Vzpomínám na jednoho muže, který nevěřil nejen ve věčnou blaženost, ale ani v Boha. Před svou smrtí mi řekl: „Nebojím se zemřít. Vím, že jsem nežil zbytečně.“ Pokud jsem správně pochopil, pak pro tohoto muže byla smrt něčím, co patří k životu. Ovšem i on měl svou víru. Byl přesvědčen, že jsou způsoby, jak by se člověk měl správně chovat, a proto se tak také choval.

Je však mezi námi celá řada dalších lidí, kteří tvrdí, že lidský život do přírody sice patří, je součástí přírody, ale současně je člověk někým víc. Tito lidé, mezi které také patřím, jsou přesvědčeni, že existuje Bůh. Zdá se nám, že člověk svou možností poznávat, být kreativním, ochotou klást si otázku po dobru a zlu a také svou vlastní existencí odkazuje na tajemství svého prvopočátku, jímž je Bůh. Jistě, někdy je víra v Boha vnímána jako jakási pomůcka pro život. Něco jako invalidní vozík. Anebo jako slepecká hůl pomáhající jít vstříc konci života. A ano, někdy tomu tak skutečně i bývá. Slovo Bůh je slovem, které na jedné straně odkazuje k nejhlubším otázkám po smyslu lidské existence a na straně druhé je poskvrněno nejhrůznějšími lidskými činy, pro něž v rozporu s poznáním o chování zvířat (etologii) užíváme slovo „zvěrstva“.

Líbí se mi postoj Martina Bubera, který mimo jiné říká, že na Boha bychom neměli rezignovat, ale naopak bychom se měli snažit vynaložit sílu pojem Boha opět očistit. „Bůh je nejzatíženějším lidským slovem. Žádné není tak zle znečištěné, tak rozervané... Lidská pokolení navalila na to slovo tíhu svých životů a přitlačila je k zemi; leží v prachu a nese veškerou tíhu. Lidská pokolení pro ně zabíjela a umírala pro ně; nese stopy jeho krve... Malují grimasy a píší pod to ‚Bůh‘. (...) Musíme sledovat ty, kteří to zapovídají, protože se staví na odpor proti tomuto bezpráví a zlořádu, kteří se rádi odvolávají na zmocnění ‚Boha‘; ale my se toho nesmíme vzdát. Můžeme ho nyní pošpiněné a rozbité zvednout ze země a narovnat za jednu hodinu velké péče.“

Někdy je dobré a také veskrze lidské pomoci si humorem a vtipem. Dovolte mi proto jednu židovskou anekdotu, která vypráví o starém manželském páru žijícím v Budapešti. „Paní Sára Günsburgová, vyrovnaná a smířená, leží na lůžku a umírá. Její starý manžel Izák sedí na židli u jejího lůžka a tiše ji pozoruje. Najednou se Sára ozve a povídá: „Günsburgu, ráda bych věděla, jestli mi splníš mé poslední přání.“ „Hm, že se ptáš,“ odpoví Izák, „přece víš, poslední přání ti vždycky rád splním. Co by to mělo bejt?“ „Když já bych nechtěla, abys mne nechal pochovat tady v Budapešti. Narodila jsem se na Moravě a na Moravě bych také chtěla být pochovaná.“ Izák se zamyslí a po chvilce odpoví: „Sára, holka, já ti něco povím. Já tě dám pochovat tady v Budapešti, ale kdybych měl vidět, že jsi tady nespokojená, tak tě dám převézt na Moravu.“ Souhlasím s názorem, že tento vtip nezlehčuje smrt a nevysmívá se smrti, nýbrž chování lidí. A také si myslím, že bez víry, že smrt není posledním slovem v životě člověka, by se podobné vtipy ani nemohly vyprávět.

Podzim a měsíc listopad je také svátkem, kterému se lidově říká Dušičky. Až budeme v listopadových dnech stát nad hroby svých blízkých, snad by nebylo od věci zamyslet se, čeho jsme si na lidech, u jejichž hrobů stojíme, doopravdy vážili a zdali v tomto jejich odkazu pokračujeme. A možná se můžeme sami sebe i zeptat, v čem vlastně doopravdy spatřujeme smysl svého života. Židovský teolog a religionista prof. Pinchas Lapide si Boha sám pro sebe vymezil těmito slovy: „Bůh je partnerem našich nejintimnějších hovorů k sobě. Jsou tyto hovory opravdu hovory k sobě, nebo jsou to vlastně dialogy s někým jiným, s někým ‚úplně jiným‘? Tato otázka zůstává otevřená.“

Co ale není otevřenou otázkou, je skutečnost, že v našich vezdejších životech je přítomen podzim. Kéž by směl oplývat hojností plodů našeho životního nasazení pro druhé a byl moudrý a bohatý na porozumění lidí kolem nás a nás samotných vůči ostatním.

Vladimír Müller
farář Římskokatolické církve
ve Staré Roli

Land & Art setkání Königsmühle 7

Oživení zaniklé krušnohorské osady

V minulém vydání Luftu jsme informovali o setkání v tichém údolí s ruinami domů násilně opuštěné osady Königsmühle mezi Klínovcem a Meluzínou v Krušných horách. Cílem týmu nadšenců bylo zaniklou sudetskou osadu zpřítomnit uměleckými Land & Art objekty, poezií, muzikou a divadelním představením, sestaveným z fragmentů příběhů obyvatel zaniklé osady. Již předtím otiskl zářijový Luft svědectví paní Rosemarie Ernst o životě její rodiny a sousedů v Königsmühle. Autorské čtení v němčině se souběžnou dramatizací českého textu v ruinách osady zprostředkovalo ve čtvrtek 30. srpna posluchačům silný sudetský příběh hrdých horalů, Němců z předválečného Československa, kteří tragicky zaplatili za odboj proti nástupu Hitlera a většinou se nedočkali společenského uznání, a to ani po souběžném pádu komunistické totality na obou stranách Krušných hor. Rodačka z Königsmühle a poslední pamětnice paní Rosemarie Ernst v rozhovoru pro Luft ocenila, že se konečně dožila i u mladých lidí snahy o pravdivé zobrazení válečných a poválečných událostí v našem krušnohorském regionu.

Pátek 31. 8. 2012 – diskusní setkání

Königsmühle – ochrana paměti versus ochrana přírody a krajiny

Program Land & Art Setkání pro veřejnost v pátek 31. října pokračoval diskusním odpolednem, jehož panelisty byli Matěj Spurný, historik a člen sdružení Antikomplex, Alžběta Kratochvílová z Národního památkového ústavu, pracoviště Loket, a Petr Krása z Agentury ochrany přírody a krajiny, pracoviště Karlovy Vary. Následovala diskuse, v níž mimo jiné vystoupil majitel domu v osadě Háj a potvrdil myšlenku památkářky Kratochvílové, když vysvětlil, že dům koupil v roce 1954 a jako ostatní sousedé se snažil nejen o zvelebení domu, ale i o zachování krásy přírody a krajiny kolem, tedy že není správné spoléhat na státní instituce, nýbrž že obyvatelé by měli pečovat o své okolí. V této souvislosti vyjádřil obavu, aby tuto péči místních obyvatel nezhatila připravovaná změna územního plánu, umožňující další výstavbu. Ochránce Krása jej ubezpečil, že místní samospráva není oprávněna k povolení výstavby, která by znamenala porušení podmínek ochrany přírody a krajiny v lokalitě, která tuto ochranu má. Vedoucí týmu Land & Art setkání Königsmühle Petr Mikšíček uvedl, že největší cenu mají ruiny pro člověka samotného, zvláště když se je jakýmsi nedopatřením podařilo uchránit od plánovité likvidace. Matěj Spurný v souvislosti „ochrany kulturní krajiny“ vyzval k pilotnímu projektu památkáře a ochránce přírody (kteří disponují také snad nejbližším pojmem ochrana krajinného rázu), aby se místo zaniklé osady Königsmühle stalo památníkem.

Dodejme, že v případném pilotním projektu by neměli chybět historici, aby pomohli s definicí ochrany paměti v dnešní důsledně rozumné době. Z křesťanského pohledu zásadní význam paměti pro člověka esejisticky vyjádřil profesor FF UK a katolický kněz Tomáš Halík (Stromu zbývá naděje, Praha 2009, strana 201) „kacířskou“ otázkou: „Neznamená naděje na věčnost, která je součástí křesťanské naděje, prostě ujištění, že až vyhasne vzpomínka na nás v mysli posledního člověka, který nás osobně znal či o nás slyšel, přesto zůstaneme uloženi v paměti, která nevyhasíná, v paměti, které říkáme Bůh?“

Poetické odpoledne v Königsmühle – ukázky básní

Poetické odpoledne připravil pražský Literární a kulturní klub 8 (http://www.czechlit.cz/autori/bulvova-renata/). Troskami procházelo pět básníků, kteří četli ze svých textů, a posluchači šli za nimi a nahlíželi skrze básně do prostoru a času krajiny minulé i přítomné.

V domě Marie Ernst

Kmeny prorostlé zdivem
v kloubech zakřiknuté

tam kde byla ložnice
čichá paměť
Nevydává
ani hlásku

Zato v koruně stromu
poslouchej
zpívá čísi hlas
ukolébavku

Renata Bulvová

Königsmühle

Jen šest ruin
zlomená větev roní mízu
a svými slzami chrání se

ledový vítr na skráni
pálí
ledově hřeje

uvnitř kameny
bývalého stavení
na co dnes vzpomínají?
co čas drolí z jejich spár?

Iva Košatková

Podzimem

Vzrušené hlásání
nedomykavé chlopně ve větru,
dravá řeka
unáší kruh chladem rána.
Přísahy stromů, že vytrvají ve vichřici,

stěhování dechu do jiných hrudí,
ohnisko jednoho.

Conspire – dýchat spolu.

Petr Maděra

Renata Bulvová

Sobota 1. 9. 2012 – fotoreportáž

Poetické hudební odpoledne a divadelní večer s fragmenty příběhů

Sobotní odpoledne bylo pošmourné, slunce se obtížně prosazovalo nízkými mraky. Návštěvníci do údolí Königsmühle kráčeli starou úvozovou cestou odbočující vpravo ze silnice z dnešní převážně chalupářské osady Háj (součást města Loučná pod Klínovcem). Alej jeřabin podél první části cesty do mírného kopce byla nedávno vysazena znovu, procházíme loukami, po pravém boku se tyčí Klínovec, za zády je německý Fichtelberg a za blízkým horizontem je mohutný dřevěný kříž. Za ním se cesta svažuje do mělkého údolí s ruinami domů bývalé osady Königsmühle, jehož středem se klikatí potok, říčka Černá voda (Schwarzwasser). Nad údolím se zdvíhá zalesněný horský masív Meluzíny.

V první části cesty se na rozlehlé louce vlevo setkáváme s do trávy položenými velkými panely s texty a fotografiemi informujícími o zmizelých krušnohorských obcích. Tuto instalaci autoři Petr Mikšíček a Iva Červinková nazvali „Vnoření“, při pohledu z vrcholu Fichtelbergu tvoří panely na louce spirálu s šipkou směřující k osadě Königsmühle.

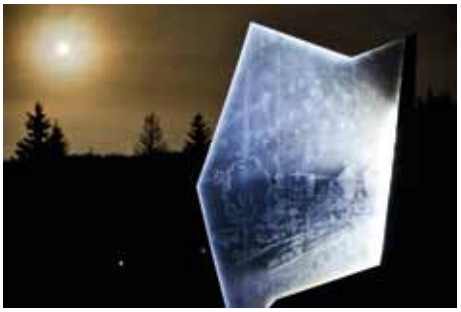

Ve svažující se části cesty za křížem jsou původní stromy staré aleje opatřeny obvazy, jejichž růžová barva vyjadřuje poranění tohoto místa, instalaci s názvem Hohlweg (úvozová cesta) realizovala umělkyně Gabrielle Schlenz.

Vstup do samotné obce začíná nad prahem opatřeným básní Renaty Bulvové s názvem „Krajina nikoho?“. Míjíme ruiny domů s dalšími instalacemi, improvizovaný přechod potoka, v louce protějšího břehu míjíme zatím nevýraznou kresbu živé osady na skle, vztyčenou tak, aby při pohledu zpět bylo současně vidět kontury původních domů se střechami a současné ruiny. Tato instalace Jana Friče s názvem „Vzpomínka“ zázračně ožila až s nastupujícím nočním chladem, sražená mlha omezila průhlednost skla a kontrastní černou kresbu doplnily lesklé vodní kapky jako slzy. Vzpomínka se tiše rozzářila v noci za svitu měsíce.

V údolí si nelze nevšimnout provokativních instalací Reinharda Zieneckera, například v trávě vedle sebe ležících Abela a Kaina (R. Z. vzkazuje, že takto svár a nenávist trávou zarostou a ze světa zmizí ve společné Evropě) nebo doplnění zbytků stěn domu vybavením vánoční světnice, včetně nazdobeného vánočního stromečku s dárky pod ním (nuzné vybavení svých domácností si původní obyvatelé vyvzdorovali tvrdou prací mnoha generací na tomto magickém místě, jehož vyznačení je stejně tak nutné jako nebezpečné).

Téma stromečku je také v působivé instalaci Anastazie Zhukové, původní mrtvý násilně vykořeněný stromeček visí na společném závěsu se současným „živým a zdravým“ stromkem.

Instalace květin do ostnatého drátu Adély Purschové mi připomněla předávání květin příslušníkům VB, kteří uzavřeli studenty v pátek 17. 11. 1989 v Praze na Narodní třídě.

Na prostranství před improvizovanou „hospodou ve mlýně“ byla problematika vysídlení a vykořenění tématem většiny autorské poezie a písní za doprovodu kytary i harfy.

Vrcholem večera bylo divadelní představení sestavené z fragmentů příběhů týkajících se zaniklé osady Königsmühle, především na základě svědectví poslední žijící místní rodačky a účastnice setkání Rosemarie Ernst. Po divadle Petr Mikšíček divákům představil režisérku Kateřinu Dudovou. Domů jsme šli nocí nasvícenou studeným měsícem, v ponurých stínech se spolu ukrývaly nedořečená minulost i podivně svobodná současnost. Vzpomínka Jana Friče tiše zářila jako stráž dohasínající paměti jedné malé osady.

text a foto Petr Maglia s pomocí Matěje Spurného, Alžběty Kratochvílové, Petra Krásy, Petra Mikšíčka a členů týmu Land & Art Königsmühle 2012

Velký dík patří všem, kteří se na celé akci podíleli

Land & Art setkání ocenila starostka města Loučná pod Klínovcem, do jehož katastru patří údolí bývalé osady Königsmühle

V loňském roce mě navštívil Petr Mikšíček a představil mi svůj záměr se zaniklou osadou Königsmühle, kterou nedávno navštívil se skupinou turistů při znovuobjevování zaniklých obcí v Krušných horách. Možnost znovuoživení tohoto místa neobvyklým způsobem, jakým bezpochyby Land & Art je, mě oslovila a tak začala téměř roční práce všech zainteresovaných. Bylo potřeba vyřídit všechna povolení a určit pravidla, protože osada se nachází v chráněné oblasti. K danému záměru se vyjádřilo také občanské sdružení Meluzína, které v našem městě aktivně pracuje. Zástupci tohoto sdružení paní Korešová a pan Ing. Fiala se zúčastnili jednoho z jednání s panem Mikšíčkem a také s nadšením akci podpořili. Před samotnou akcí jezdili umělci do opuštěné osady, aby načerpali inspiraci, a tak jsem měla možnost je poznat. Překvapilo mě jejich nadšení a okouzlení tímto místem. V ten okamžik jsem byla přesvědčená, že nezůstane jen u možnosti, ale že akce se stane realitou. Akce také nadchla místní zastupitele a podnikatele, a tak se podařilo sehnat finanční podporu.

Při mé návštěvě ve znovuoživené osadě, kdy místní rodačka paní Ernst četla své vzpomínky z dětství a kdy jsem měla možnost prohlédnout si všechny nainstalované landartové objekty, mě až mrazilo. Stálo to za to, řekla jsem si. Velký dík patří všem, kteří se na celé akci podíleli. Doufám, že inspirace pro umělce nebyla letos vyčerpána a máme se na co těšit v příštím ročníku landartového klání.

Mgr. Jana Müllerová
starostka Loučné pod Klínovcem

Königsmühle – senzační nález údajně vyhynulého druhu

Autor projektu Petr Mikšíček plánuje zůstat na stráži u legendy osídlení

Od července 2011 až do konce srpna 2012 jsem s dalšími spolupracovníky plánoval, jak vstoupit do opuštěné krajiny v údolí bývalého Königsmühle. Co tato lokalita unese a co již ne. Všichni jsme našlapovali mezi faunu, floru a historii velmi opatrně, nakonec podvědomě většina z autorů a organizátorů dospěla ke stejnému cíli. Tento cíl se nám povedlo vyslovit až čtrnáct dní po utichnutí práce v Königsmühle. Oním cílem celého setkání tak není ani oživení ani zapomenutí. Je jím stráž v místě dohořívající paměti, doprovázení Königsmühle do věčnosti za přítomnosti české i německé rodiny pozůstalých.

Závěry z celé akce jsou dvojí: krátkodobé a dlouhodobé

Hodnotím-li Land & Art setkání z krátkodobého pohledu, mohu být jen spokojen. Podařilo se nám vše zorganizovat, získat si umělce, zajistit historické podklady, úřední povolení a zprovoznit hospůdku, která vdechla dočasně život celému místu. Všichni byli nesmírně unavení, ale také spokojení. Ta tvrdá práce – po 70 letech pohnout se zarezlým soukolím – nás vyčerpávala a nabíjela zároveň. Každý z týmu to cílil. Měli jsme v penzionu Kodera takovou malou továrnu na oživení ruin Königsmühle a na Land & Art umění. Moc nás to bavilo. Přišla se podívat spousta lidí, kteří víceméně oceňovali naši iniciativu. Mluvil jsem ale i s těmi, kterým se naše počínání nezdálo. A jsem za to moc rád. Díky nim jsme nakonec došli až k onomu poslání pro budoucnost. V sobotu 1. září jsme zažili pravé vyvrcholení setkání a v neděli zase stihli všechno uklidit a vrátit do lokality klid a pořádek. Týden v Háji a na Königsmühle byl velmi inspirativní a příjemný. Závěr do budoucna zní, že bychom rádi zorganizovali i příští ročník setkání, i když možná o poznání skromnější.

Z dlouhodobého hlediska je objev zdánlivě vyhynulého sídelního druhu sám o sobě senzací. Königsmühle dožívá vlastně omylem. Dávno mělo být zbouráno a zatravněno. Je to zázrak, že máme v krajině něco, co úřady jinak plánovitě nechávaly bourat, aby se nepřipomínal příběh poloviny 20. století. Jak asi tušíme, na něco, co mělo být dávno pryč, nelze uplatnit naše pozemské úřední zákony. Proto zachování ruin Königsmühle nemá oporu ani v památkové péči ani v ochraně přírody. Při pohledu na ruiny Königsmühle máme pocit tajemství, který vyjadřujeme pojmem genius loci. Duch místa. Zároveň se tímto nekonkrétním pojmem blížíme slovu paměť, pozůstalost. Vzpomínce na lidi, kteří zde žili a bojovali s přírodou o každou píď. Proto jsme dospěli k názoru, že Königsmühle se nebudeme snažit obnovit, ani se nepřidáme k těm, kteří chtějí (zamalováním šipek či krádežemi orientačních cedulí) místo opět zneviditelnit a zapomenout na ně. Budeme se snažit držet stráž po zbytek času, který byl této lokalitě v krajině dán. Jako znovusjednocená a usmířená česko-německá rodina se chceme v Königsmühle setkávat, u legendy osídlení, u tradičního lidského vzorce přežití v přírodě. Obětí rodinných válek Čechů a Němců byla právě ona – osídlená kulturní krajina, která nás stvořila a o kterou jsme v horách česko-německého pohraničí přišli nadobro. Ačkoliv ve svém nitru zažívám nebývalé dilema, jestli mi je více líto ruin odsouzených k zániku, nebo živoucí nádherné přírody těžící ze své opuštěnosti, kterou zájem lidí samozřejmě bude omezovat, zřejmě ve mně získala navrch síla toho zanikajícího, které má omezenou „životnost“. Omlouvám se všem.

Petr Mikšíček

Jáchymov, 22. 9. 2012

Bojuj se zlem – 20. ročník setkání u Mohyly Eliáš

V sobotu 22. září před svátkem sv. Václava proběhl jubilejní, již 20. ročník setkání u Mohyly Eliáš v prostorách bývalého dolu Eliáš nad Jáchymovem. Jde o setkání a vzpomínku na politické vězně, zejména z řad skautů, kteří zde v jáchymovských dolech v 50. letech 20. století za nelidských podmínek pracovali a často i umírali.

Letos bylo setkání zahájeno krátce po 11. hodině za zpěvu skautské hymny. Po krátkém nástupu a pokládání kamenů na mohylu následovalo posezení u ohně s vyprávěním bývalých muklů, skautů a členů Konfederace

Písknutí Tomáše Bartha bylo signálem pro nástup k obřadu

politických vězňů (KPV) o poměrech, které zde v lágrech panovaly. Tento rok jsme přivítali asi 90 účastníků, především skautů. Pro zájemce byly připraveny nášivky i výroční razítko. I když počasí ráno nebylo zrovna nejlepší, po poledni se již obloha vyjasnila a při cestě zpět do Jáchymova jsme si mohli naplno užít procházky krásnou podzimní přírodou. Celé setkání se moc povedlo!

Dřevěný sedmimetrový kříž v prostoru bývalého uranového dolu Eliáš postavili a nechali vysvětit karlovarští a jáchymovští old-skauti 30. května 1992. Je to střed území, ve kterém komunisté vybudovali koncentrační tábory Bratrství, Rovnost, Svornost, Barbora, Nikolaj, Mariánská, Eliáš. Při dnešním pohledu na zalesněné vrcholky Krušných hor si jen málokdo dokáže představit, jakým peklem zde prošly v padesátých letech tisíce politických vězňů. Vztyčený kříž stojí zde uprostřed přírody jako němá výčitka za všechnu bolest, utrpení a zlobu, která zde byla napáchána. Na dolní části kříže, pod kovovou lilií, můžeme číst: „K památce vězněných, mučených a popravených skautů v létech 1948–1958“.

Nikdy nesmíme zapomenout! Proto se zde každý rok scházejí skautské oddíly, vždy v sobotu před svátkem sv. Václava, společně se zástupci KPV, a vzpomenou na ty, kteří tak krutě trpěli pod komunistickou nadvládou, společně zapálí oheň a uctí památku skautskou hymnou. A každý skaut a skautka položí kámen na mohylu jako symbol trvání vzpomínky.

Naše skautské středisko Arnika Jáchymov (www.arnikajachymov.cz) pořádá setkání u Mohyly Eliáš pravidelně, mezi našimi členy jsou také pamětníci – někteří z nich byli i vězněni (a jeden dokonce i na dole Eliáš), mezi členy máme i bývalé civilní zaměstnance dolů. Někteří členové a příznivci jsou členy KPV. Spolupracujeme s organizacemi a lidmi, kteří se problematikou hornictví a historie zabývají. Hlavně se však zaměřujeme na práci s dětmi a mládeží. „Chodit do skauta“ je jednou z možností, jak v Jáchymově organizovaně využít svůj volný čas. Dětem se snažíme nabídnout nejednostranné využití jejich volného času a místo, kde se setkávají se svými kamarády. Naše činnost je založena na propracovaném a ověřeném výchovném systému, obsahuje sportovní,

Pietní akt u Mohyly Eliáš

rukodělné i výchovné aktivity. Děti se při činnosti učí spolupráci a zodpovědnosti. Scházíme se nejen na pravidelných schůzkách, ale také na víkendových výpravách a prázdninovém táboře. Naše činnost je pestrá, každoročně se účastníme či pořádáme bezmála 20 akcí. Naše středisko je financováno z členských příspěvků, dotací MŠMT a příspěvků města Jáchymov. Všichni činovníci pracují bez nároku na honorář.

Tomáš Barth, skautské středisko Arnika Jáchymov, foto Jaroslav Ochec

Kde se nachází Mohyla Eliáš

Asi nejsnáze se k mohyle dá dostat po lesní cestě odbočující vpravo od silnice č. 219 z Abertam k abertamské zatáčce asi 0,5 km pod Penzionem H.

Souřadnice:
50°22‘34.385“N
12°52‘58.094“E

Kruh přátelství 22. 9. 2012

Malé zamyšlení

Pietního aktu u mohyly jsem se zúčastnil i minulý rok. A tak jsem mohl plně vychutnat setkání báječných lidí se zájmem o přírodu, o dění v lidské společnosti, o život. Heslo setkání „Bojuj se zlem“ ukazuje, že se nesmí zapomínat na zrůdnost totalitních režimů i dalších ohnisek zla. Ale život jde dál. Pamětníků ubývá, mladí žijí již v úplně jiných podmínkách. A ani na Eliáši nebylo vždy pouze utrpení a namáhavá práce při těžbě uranu. V roce 1850, při oslavách 100 let od narození význačného mineraloga Wernera, bylo u dolu Eliáš pohoštění a hry pro účastníky průvodu, hornická kapela zde hrála veselé hornické písničky, sbor zpíval čtyřhlasně hornické písně. Bylo veselo. I to je život, který je dobře připomínat. To je historie.

Jaroslav Ochec

Doporučujeme kulturní a společenské programy

Kulturní a společenské akce
27.10. - Lampionový průvod (otočka autobusů Rudné; 17:30)
27.10. - Horní hrad pod palbou od rána až do noci (Horní hrad; 10:00-23:00)

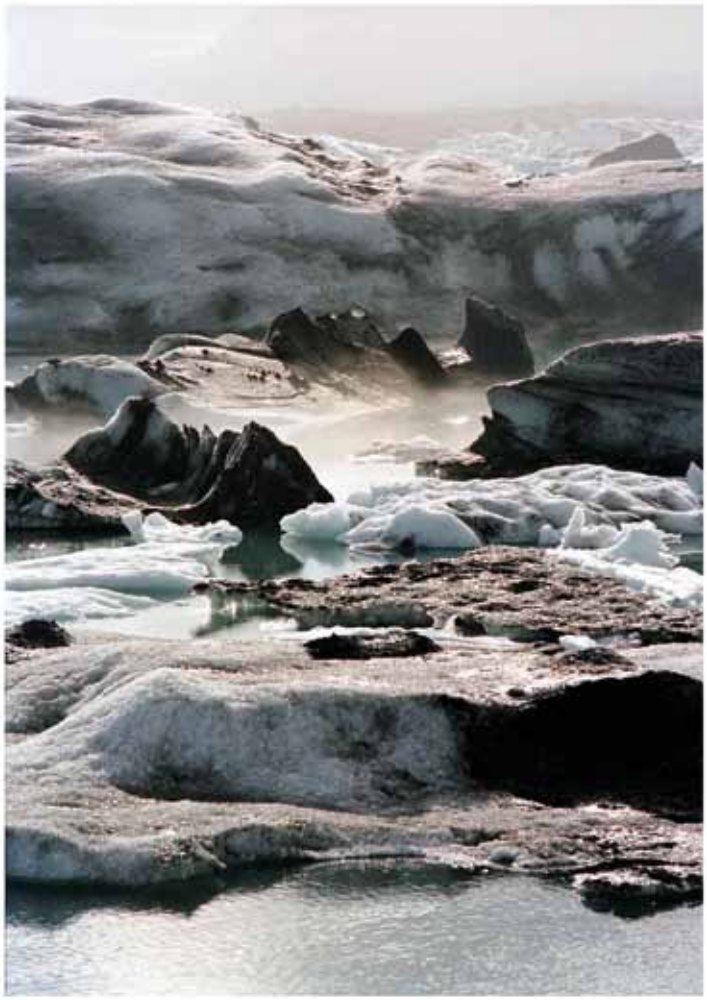
Koncerty
18.10. - Koncert v rámci „Jazzfestu Karlovy Vary 2012" (Grandhotel PUPP, K. Vary;19:30)
19.10. - Neřež (Divadlo Husovka, K. Vary; 19:30)
20.10. - Please The Trees (Hrad Loket; 20:00)
25.10. - Symfonický koncert k výročí založení republiky (Lázně III, K. Vary; 19:30)

Výstavy
do 25.11. - Židé v boji a odboji (Muzeum Nejdek)
do 21.12. - Umění lovu (Muzeum Karlovy Vary)
do 30.12. - Zaniklá železniční trať Jáchymov – Ostrov (Muzeum Královská mincovna Jáchymov)

Přednášky
17.10. - O umění lovu - Doba bronzová, archeloog Jindřich Šteffl (Muzeum K. Vary; 17:00)
22.-23.10. - Konference Proměny sídelní krajiny Krušnohoří (Muzeum Královská mincovna Jáchymov; **pondělí od 10:00 přednášky** např. P. Bohdálek, M. Urban, P. Mikšíček; **prezentace projektu Montanregion** – J. Pokludová; **úterý exkurze s výkladem** do Horní Blatné a Annabergu; 10:00-15:00)
7.11. - O umění lovu – Od pěstního klínu k ručnici, historik L. Svoboda (Muzeum K. Vary; 17:00)
10.11. - Významný objev v Jáchymově – nejstarší hrací karty v České republice, J. Ochec (Muzeum Královská mincovna Jáchymov; 17:00)

Kina
13.10. – Signál (Kino Horní Blatná; 18:00)
19.10. - Doba ledová 4: Země v pohybu (Kino Nejdek; 17:00)
20.10. - Sněhurka a Lovec (Kino Pernink; 18:00)
27.11. - Okresní přebor – Poslední zápas Pepíka Hnátka (Kino Pernink; 18:00)
3.11. - Signál (Kino Pernink; 18:00)
10.11. - Útěk z MS1 (Kino Pernink; 18:00)

Sport
13.10. – Nejdecký kros 2012 (Nejdek, hotel Krásná Vyhlídka, start 11:00)
13.10. – „Cestou pěti potoků", 20. ročník závodu horských kol do vrchu (Klášterec n./O.)
28.10. – BLAŤÁK, 14. ročník běhu do vrchu (Horní Blatná, start 11:00)

Výstava „MELANCHOLIE SEVERU" fotografií Vladimíra Vojíře je v podkroví Špitálního kostelíku Všech svatých v Jáchymově - prohlídky jsou vždy Po, Út a Čt ve 14 nebo v 15 hodin **(JO)**

Jáchymov, 13. 10. 2012 od 17 hodin

Sto let hotelu Radium Palace v Jáchymově

Pozvánka na přednášku Stanislava Burachoviče do Královské mincovny

Sto let od svého vzniku slaví v letošním roce proslulý jáchymovský lázeňský dům Radium Palace. Vznik a historii nejslavnějšího a nejkrásnějšího jáchymovského lázeňského domu přiblíží přednáškou historik karlovarského muzea Stanislav Burachovič. Kromě poutavého vyprávění budou připraveny i velice zajímavé obrazové informace – na dvě stovky dobových fotografií, z nichž velká část nebyla dosud publikována.

První hosté vkročili do recepce hotelu v červnu 1912. Rozhodnutí vystavět velký hotel předcházelo několik událostí. Na prvním místě to byl vznik zcela nového typu lázní, v celé Evropě i v celém světě tehdy jedinečných, které k léčbě využívaly radonové vody. S tím souvisel rostoucí zájem

lidí, vzestup lázeňství, nedostatek ubytovacích kapacit a myšlenka postavit velký hotel. Ve Vídni vznikla akciová společnost pro stavbu lázeňského hotelu vedená hrabětem Arnoštem Silva Taroucou, která zakoupila pozemky a nechala postavit Radium Palace.

První hosty tvořila převážně vysoká šlechta a zámožná mezinárodní klientela. Počet hostů hotelu strmě rostl, v roce 1921 byl ale pro velký finanční schodek uzavřen. Hotel čekaly proměnlivé doby. Měnili se majitelé, měnila se prosperita, vzestupy střídaly pokles či stagnace.

Lev Havlíček
PR Muzea Karlovy Vary

Karel bike se vrátil do Krušných hor

Čtrnáctý ročník závodu na horských kolech Karel bike se opět vrátil na Boží Dar. Jeho zakladatel a současný ředitel Honza Novák však sáhl k jiné formě závodu. Ten byl letos vypsán pro dvoučlenná družstva, která musela prokázat nejen dobrou cyklistickou výkonnost, ale i solidní orientaci v turistické mapě.

Družstvo po odstartování převzalo turistickou mapu v měřítku 1 : 25 000, do níž bylo zakresleno 15 kontrol (například Mrtvý rybník). Tyto kontroly byly v terénu osazeny červenobílými orientačními lampiony. Každé družstvo si mohlo vybrat deset libovolných kontrol a o trasách mezi nimi si rozhodovali závodníci sami. Objetí, označení a dosažení nejlepšího času znamenalo vítězství.

Novinka v organizaci a špatná předpověď počasí udělaly své. Na start se postavilo 28 družstev. Všechny nakonec dorazily úspěšně do cíle. Zde se nám, organizátorům, dostalo krásné odměny v podobě spokojených závodníků, kteří nám za uspořádání celého závodu poděkovali. O atmosféře nejlépe vypovídá několik fotografií ze závodu i následující e-mail: „Jelikož se závod velmi vydařil, chtěl bych vám za tým Pupkani poděkovat. Poprvé

jsme se vydali jinou cestou než hltat kilometry na ‚masovkách' a zřejmě jsme objevili nový způsob, jak závodit. Jet s mapou je vynikající záležitost."

Velký dík patří sponzorům – firmám Koruna Pralines a Cyklocentrum Vondráček. Věříme, že o příští jubilejní, 15. ročník bude již větší zájem. Závod se uskuteční v sobotu 14. 9. 2013, start a cíl bude opět na Božím Daru. Letošní kategorie budou rozšířené o kategorii rodičů s dětmi a cyklistický dětský závod. Tak se za rok na vás moc těšíme.

pořadatelé z Novaka

Abertamy, 15. 9. 2012

Abertamského krosu se zúčastnilo 159 běžců

V polovině září se na louce u srubu „Hájenka" uskutečnil již 17. ročník Abertamského krosu. Závodu se zúčastnilo 159 běžců, z toho 78 dívek. Mezi účastníky převažovala mládež, letošní závody patřily zejména těm nejmenším. Na start se jich těšilo 37, nejmladší závodnici byl jeden rok (ročník narození 2011).

K závodní atmosféře při slunečném, ale chladném počasí přispěla hudba DJ Vlasty a možnost občerstvení ve srubu. Výherci v jednotlivých kategoriích obdrželi věcné ceny, diplomy a medaile.

Závod pořádal Lyžařský klub Abertamy a Městský úřad Abertamy za přispění partnerů, jimiž byly LK Pernink, Vlek nad nádražím Pernink, Husqvarna Ostrov a Technické služby města Abertamy. U Hájenky jsou vyznačeny

běžecké tratě o délce od 200 metrů až po osm kilometrů, které LK Abertamy pravidelně upravuje.

Eva Hejtmánková, předsedkyně Lyžařského klubu Abertamy
foto Eva Hejtmánková, Karel Picura

OVOV: Odznak všestrannosti olympijských vítězů

Sportovním výkonům vítězů školních a krajských úrovní soutěže OVOV (Odznaku všestrannosti olympijských vítězů) přihlíželi v Praze na Strahově ve dnech 20.–23. září 2012 nejen patroni tohoto projektu, olympijští vítězové v desetiboji Robert Změlík a Roman Šebrle, ale také další významné sportovní osobnosti, například Věra Čáslavská, Jarmila Kratochvílová, Šárka Kašpárková, Imrich Bugár či Pavel Benc. Náš Karlovarský kraj reprezentovala malá skupina dětí ze škol Pernink (2 žáci), Ostrov (1 žákyně), Františkovy Lázně (osmičlenné družstvo), Karlovy Vary (1 žák).

Na výsledky svých svěřenců Renaty Mrňkové z osmé a Daniela Klimma ze šesté třídy (oba z Abertam) byla hrdá nejen jejich učitelka tělocviku ze ZŠ Pernink a rodiče, ale i starosta Abertam Zdeněk Lakatoš, který dětem udělil čestné uznání za účast a vzornou reprezentaci.

Cílem projektu OVOV je zvýšení sportovní aktivity mládeže.

Eva Hejtmánková, ZŠ Pernink

Daniel Klimm s patronkou závodu Šárkou Kašpárkovou

Renata Mrňková se soustředí před startem

Z minulosti krušnohorského jelena – 2. část

Krušnohorský jelen, říje 2012

Lze předpokládat, že v 16. a 17. století dosahoval krušnohorský jelen, pokud jde o paroží a snad i váhu, svého optima. Jak paroží původního krušnohorského jelena a jeho výsady, v době, kdy ještě zcela jistě nebyl křížen s jinými rasami, vypadalo, popisuje v roce 1551 jakýsi Gessner z Míšně následovně: „Výsadec je většinou vyvinut. Očnice směřuje dopředu nebo poněkud ven s nahoru obrácenou špicí. Opěrák je obrácen ven špicí směřující nahoru. Korunní výsady nejsou ohnuty na jednu a tutéž stranu. Přední část koruny je tvořena vidlicí, jejíž vnitřní výsada se zvedá dovnitř od (směru) lodyhy a jejíž vnější výsada ukazuje špicí dovnitř. Vnější výsada této vidlice větví se v plném vývinu paroží širší plochou dopředu tak, že ukazuje ven. Zadní část koruny je širší stranou obrácena dovnitř, takže je-li spodek vidlice krátký, tvoří pohárovitou korunu. Koruna může se však vytvářeti též na delší násadě.“

Vysoké stavy jelení zvěře se v Krušnohoří udržely až do poloviny 18. století a pak začaly velmi rychle klesat. Například odstřel jelenů (pouze jelenů, nikoliv tedy laní a kolouchů) na panství klášterecké, tvořeném revíry Klášterec, Lestkov, Donín, Korunní, Himmelstein a Perštejn o výměře asi 3 700 ha lesů panských a též pozemků rustikálních, činil 12 kusů v roce 1709, 19 kusů v roce 1710 a dále pak 14 kusů (1713), 10 kusů (1720), 16 kusů (1725), 2 kusy (1735), 4 kusy (1766), 1 kus (1780), 1 kus (1788), 0 kusů (1790), 2 kusy (1795). Další záznamy o ulovení jelena nejsou.

Typické říjiště krušnohorského jelena

Podobné poměry byly v té době s velkou pravděpodobností i na ostatních krušnohorských panstvích. Způsobily je zřejmě různá nařízení z doby císařovny Marie Terezie a jejího syna Josefa, která umožňovala zemědělskému obyvatelstvu lépe se bránit proti přemnožené zvěři a ukládala později majitelům honiteb škody zvěří hradit. Stejně působily i další ekonomické momenty, lesní hospodářství přecházelo z honebních voluptuárů (uměle udržovaná krajina pro potřeby lovu) v polovině 18. století na řádné pěstování a ochranu lesů. Tak se stal jelen v Krušnohoří na počátku 19. století místy vzácností. J. G. Sommer uvádí ve své topografii Loketského kraje z roku 1847 stálý stav jelení zvěře pouze na panstvích Přísečnice, Sokolov, Kraslice a Jindřichovice, přičemž říká, že na panstvích Žďár, Bečov a Nejdek je jelen pouze zvěří přebíhavou. A na Chebsku, když tu byl v roce 1863 složen jelen u městečka Oelsnitz (již v německém Vogtlandu), zaznamenal to kronikář jako raritu, „která se již dlouhé roky nepřihodila“, přestože ještě před 150 lety se tu konaly velkolepé hony na tuto zvěř.

Ale nechme mluvit statistická data. Podle seznamu odstřelu zvěře na panství Přísečnice, který máme bohužel k dispozici jen od roku 1844, je patrné, že zvěře na tomto původně velkém panství o výměře 7 349 ha (od roku 1920 jen 3 023 ha) bylo v 19. století velmi málo. Tak roku 1844 tu byl složen 1 kus, 1846 – 1, 1842 – 2, 1860 – 2, 1863 – 4, 1868 – 2, 1870 – 4, 1880 – 3, 1890 – 10, 1900 – 3, 1905 – 6, 1915 – 4, 1925 – 1, 1930 – 4, 1935 – 22, 1940 – 36. I v tomto případě můžeme předpokládat podobný stav i na jiných panstvích v Krušných horách a vyvodit z toho konečný závěr, že počátkem 20. století nastává určité zvýšení stavů jelení zvěře, zejména několik let po skončení první světové války, která však sama o sobě přinesla malý pokles. Tak kupříkladu v pamětní knize Státní lesní správy v Horní Blatné čteme, že v roce 1919 tu nebyla jelení zvěř vůbec, přestože správa měla výměru 3 044 ha. V roce 1926 zde bylo nasčítáno 5 kusů vysoké a v roce 1927 byl složen po dlouhé době první kus, jalová laň. Po celou dobu předchozích sedmi let zde byly dostřeleny pouze dva kusy postřelené v Sasku, pravděpodobně pytláky. Mimo jiné kniha zaznamenává přestřelku českých lesníků se šesti saskými pytláky v roce 1926. V roce 1930 byly v této oblasti složeny již tři kusy a v roce 1931 pět. Od roku 1933 až do okupace byl počet slovených kusů slabší, což byl důsledek intenzivního odstřelu v saských lesích podél hranic.

V sousední státní správě v Jáchymově byl stav vysoké zvěře značně lepší a z několika kusů po roce 1918 stoupl na 40 kusů v roce 1927, a to na celkové ploše správy 2 537 ha.

Na nejdeckém panství, které mělo po první světové válce výměru 5 437 ha, bylo uloveno v posledních dvou válečných letech 1917–18 celkem sedm kusů jelení zvěře, v pozdějších letech nejdříve po jednom, později po dvou až třech kusech ročně.

V záznamech státní správy Ostrov, která obhospodařovala 3 398 ha, není za doby první republiky vůbec žádná zmínka o vysoké zvěři, přestože do této správy patřila také polesí Pernink a Velflink.

Že v kraslické části Krušnohoří byly poměry obdobné, je patrné z článku předsedy mysliveckého spolku kraslického Köllera, který říká, že v roce 1929 lze odhadnout počet jelení zvěře v kraslickém okrese nejvýše na 45 kusů, přestože v roce 1908 bylo složeno na panství v Jindřichovicích, velkém 12 132 ha, 55 kusů jelení zvěře, pravděpodobně v důsledku zmenšování jejího počtu v prostoru známé jindřichovické obory, ze které byla částečně vypuštěna do volnosti.

Po druhé světové válce došlo k prudkému nárůstu stavů jelení populace, která v oblasti Krušných hor začala výrazně devastovat lesní porosty. Tato situace vyvrcholila v průběhu 80. let minulého století, kdy nebyl problém potkat ve volnosti stáda o počtu i sto kusů. V důsledku toho nastalo období další výrazné regulace početních stavů, které pokračuje i po politických změnách v roce 1989 až dodnes.

Habitus krušnohorského jelena, který se tu za dlouhá tisíciletí vytvořil v důsledku určitého vlivu prostředí, byl částečně narušen v 18. a 19. století dovozem jelenů z jiných oblastí výskytu v Evropě (například do obory v Jindřichovicích). Z oborních chovů se dostal jelen do volnosti a docházelo ke křížení. Stejně tak působily i kontakty s jelení zvěří ze Saska (kde byl jelen křížen různými typy západních a východních jelenů již delší dobu), zejména v období říje, kdy jeleni a laně přecházeli na tradiční říjiště, která se vykytovala převážně na české straně Krušných hor.

Z uvedeného je patrné, že jelení zvěř v Krušnohoří je po dobu mnoha tisíc let součástí zdejší přírody, že prostředí jí tu mimořádně svědčí, a to i ve vyšších, velmi drsných polohách, a že je proto povinností nás všech, lesníků i myslivců, ji v přiměřeném stavu na těchto lokalitách udržet.

Z historických pramenů
připravil Jiří Kupilík
foto Václav Kupilík

UDÁLOSTI AKTUALITY

Hřebečná, 29. 9. 2012

Na Hřebečné byl vysvěcen památník u štoly Bílá holubice

Bílá holubice je od nepaměti symbolem naděje a míru. Možná i proto byla tímto vznešeným názvem pojmenovaná jedna ze štol cínového revíru na Hřebečné u Abertam. Štola nepříliš velkého ekonomického významu, zato však velikého významu symbolického. V sobotu 29. září byl nedaleko jejího znovunalezeného ústí vysvěcen nově postavený památník.

Zastupitelé města Abertamy Jana Čečáková a Václav Heller při slavnostním odhalení památníku

Původní význam názvu štoly Bílá holubice (v němčině se jmenovala Weisse Taube) by se dal chápat jako naděje na nalezení bohaté cínové žíly. Tato naděje nebyla bez opodstatnění, vždyť zdejší revír okolo dolu sv. Mauritia se stal záhy po svém otevření v polovině 16. století velmi výnosným a prosperujícím podnikem. Naše štola takové štěstí neměla. V žíle, po které ji staří horníci razili, nebyl obsah cínu natolik vydatný, aby se těžba vyplatila. I když se zde podle odhadu pracovalo minimálně pět let (alespoň tolik času bylo nutné k tomu, aby se v tvrdé skále podařilo vyrazit celkových 51 metrů štoly), výsledek musel být velmi neuspokojivý. Je vysoce pravděpodobné, že náklady spojené s tímto podnikatelským záměrem připravily investora této ražby o životní úspory, nebo mu alespoň velmi zkomplikovaly život. Přes všechny výše uvedené skutečnosti se nakonec ukázalo, že název pro toto důlní dílo byl zvolen správně.

Píše se datum 29. 9. 2012 a téměř půl tisíciletí od začátku prací na štole míří k jejímu někdejšímu ústí skupinky i jednotlivci ze všech světových stran. Někteří účastníci se shodli, že chyběl už jen Jan Hus, protože proud lidí evokoval středověké poutě na hory. O duchovní povznesení nakonec nebylo ochuzeno ani všech 65 účastníků slavnostního aktu. Postaral se o ně katolický kněz Marek Hric z Ostrova.

A o jakou slavnost vlastně šlo? Hlavním důvodem tak velkého zájmu návštěvníků bylo slavnostní odhalení památníku štoly Bílá holubice. Štoly, která sice nikdy nevynesla plné měšce zlaťáků, stala se však po 500 letech symbolem naděje. Naděje na zpřístupnění areálu středověkého dolu Mauritius na Hřebečné, naděje na udržitelný rozvoj naší společnosti a naděje na změnu ve vnímání starých důlních děl jako technických památek prvořadého významu.

Vysoký počet účastníků této lidové poutě je znamením, že staré důlní památky začínají být i u nás vnímány jako svědkové práce, námahy a tužeb tisíců našich předchůdců. Nezbývá tedy než poděkovat hlavním iniciátorům památníku – společnosti Eco futura a Spolku přátel dolu svatý Mauritius – za možnost se na chvíli zastavit, zapřemýšlet a pohovořit s přáteli.

Marek Nesrsta
foto Jan Albrecht

Společné foto účastníků akce

ROZHOVOR MĚSÍCE

Osmapadesát let služby lesu

Lesník se ptá lesníka – rozhovor s Jaroslavem Šandou

Pamatuje, jak se pracovalo v krušnohorských lesích krátce po druhé světové válce i jak zničené byly zdejší lesy imisemi v 70. letech. Dobře ví, jak se vyvíjela situace na poli lesní správy za poslední více než půlstoletí, a může proto zajímavě porovnávat. Jaroslav Šanda – lesník tělem i duší.

Jak jste se dostal k lesnictví, byla to rodinná tradice?

Nebyla, ale příroda mě bavila a samozřejmě jako u každého mladého kluka v tom byla flinta a bavilo mě také sázení stromečků. To dohromady mě přivedlo k lesařině.

Dcera Dáša se ve čtyřech letech jelení hlavy nebála, dodnes je v lese ráda, ale neloví, stejně tak i syn

Pracovat jste prý začal už ve čtrnácti letech…

Ještě mi ani nebylo čtrnáct, začal jsem praktikovat už v září. Tehdy byla povinná osmiletá školní docházka, ale nebyla šance dostat se dál do školy, protože v poválečné době měli přednost partyzáni, zahraniční vojáci a přestárlí. Bylo běžné, že do hájenské školy chodili kluci v 26–28 letech. V roce 1949 jsem dělal první zkoušku do hájenské školy v Bělé pod Bezdězem, pochopitelně mi však přišel dopis, že jsem zkoušky složil, ale pro velký počet starších uchazečů nemohu být přijat.

Co vás zavedlo do pohraničí?

V roce 1949 dostaly státní lesy povinnost dodat personál do pohraničí, takže jsem se sem vlastně dostal z moci úřední.

Mohl jste si vybrat působiště?

Ne, dostal jsem nařízeno nastoupit do kraje Karlovy Vary, lesní správa Prunéřov, o tom rozhodovalo přímo ředitelství státních lesů.

A kdy jste se dostal do Krušných hor?

Koncem roku 1949 na polesí Kovářská, tam jsem byl zaměstnán jako hajný, ale dělal jsem práci polesného, protože ze starších kluků to nechtěl nikdo dělat, a tak to zbylo na mě jako na nejmladšího. Já měl tehdy obrovskou výhodu, protože fořt, u kterého jsem v Brandýse nad Labem praktikoval, dělal tehdy zavedené účetnictví a já mu k tomu musel linkovat papíry. On mi přitom vždycky vysvětlil, co kam patří, takže jsem se to postupně naučil a nebylo to pro mě žádné novum. To jsem dělal do roku 1951. Za komunistů v roce 1951 byl pro nás připraven tříměsíční kurs se závěrečnými zkouškami, ten měl stvrzovat kvalifikaci.

Takže vaše oficiální lesnické vzdělání je ten tříměsíční kurs?

Tak by se to také dalo nazvat, ale krom toho jsem si udělal nižší státnici v 50. letech a pak v 70. letech jsem dělal postgraduál.

Jaké byly vaše první pocity v Krušných horách, v tu dobu tady musel být obrovský chaos, spousta prázdných domů, téměř nefunkční veřejná správa…

V lesích to bylo velice těžké, dřevorubci německé národnosti byli vysídleni, takže tu byl nedostatek pracovních sil. Nutno ale podotknout, že například Ing. Emanovský, ředitel Lesní správy Vejprty, se zasadil o to, aby tamější dřevorubci nebyli odsunuti, a proto vejprtská lesní správa měla jediná dělníky. Ale i ti v dalších letech postupně odcházeli.

Takže pokud tomu dobře rozumím, němečtí dřevorubci nebyli odsunuti v roce 1946, ale vystěhovávali se dobrovolně v 60. letech?

Ano, vejprtská správa měla díky tomuto rozhodnutí výborný začátek.

Jaké byly pozůstatky válečného hospodaření v lesích?

Holiny a zbytky dříví, na Zlatém Kopci byly ještě v roce 1956 štosy dříví z roku 1945. Za války nebyli v lese lidi, pokud

Jaroslav Šanda s ulovenými jeleny

vím, pracovali tam hlavně zajatci, ale koncem války už byl chaos. Například celý kopec u Šalerecké cesty byl holý. V roce 1948 byla větrná kalamita, která se nestihla zpracovat a měla za následek kůrovcovou kalamitu v letech 1950–51. Tehdy se zpracovalo jen silné dříví, předmýtní porosty se zpracovávaly až v 50. letech, takže došlo k namnožení kůrovce, který pak likvidoval veliké plochy. Například v polesí Zlatý Kopec, které mělo výměru 1 300 ha, bylo v roce 1956 celkem 258 ha holin. Bohužel tady byl stálý nedostatek pracovních sil, až v roce 1956 jsme navázali kontakt s NDR, němečtí lesníci měli zájem těžit třísloovou kůru, ale neměli pro ni vhodné porosty. Postupně se spolupráce rozvíjela a oni tady začali čistit slabé porosty a později začali dělat i pěstební činnost. Faktem je, že postupem času se spousta holin po kalamitách z 50. let zalesnila, tyto porosty jsou ale dneska silně poškozené zvěří.

Vždyť už v 60. letech muselo být zřejmé, že zvěř je přemnožená a má negativní vliv na les. Kde vidíte prvotní příčinu toho, že se radikálněji nesnižovaly stavy?

Přestože se střílelo hodně, zůstávaly stavy zvěře abnormálně vysoké. V té době mělo flintu a lovilo jen málo lidí, například na Zlatém Kopci jsem měl tři lesníky, a ani jeden z nich neměl flintu, takže jsem lovil sám, stejné to bylo zpočátku i v Abertamech. Svou vinu na tom měl zčásti i personál, stavy se podhodnocovaly, u některého personálu zájem nebyl a ze správy žádný tlak nevzešel. Do roku 1960 bylo výsadní právo ředitelů, koho si na jelena pozvou, a jelen také otevřel kdejaké dveře, teprve po roce 1960 se začal umožňovat poplatkový odstřel zahraničním lovcům.

Jaká byla role myslivosti ve vašem životě, cítíte se víc lesníkem než myslivcem, nebo to máte vyvážené?

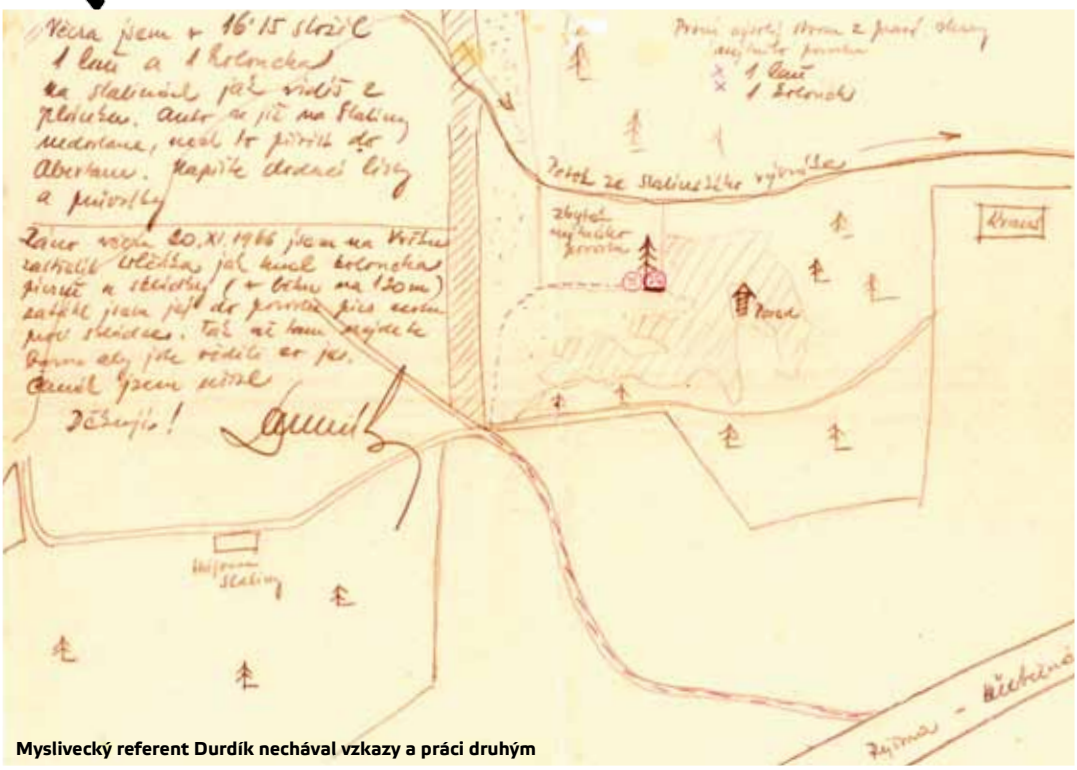
Spíš vyvážené, za život jsem ulovil asi patnáct jelenů, ale hodně jsem do-

Po úspěšném doprovodu italského hosta v roce 1967

provázel. S loveckými hosty jsem ulovil zhruba 100 jelenů a celkově kolem 300 kusů zvěře.

Co imisní kalamita v 70. letech? Najednou začal usychat les, nikdo nevěděl, jakou to bude mít dynamiku, Severočeši začali dělat veliké holiny, v naší oblasti bylo zpracování zdrženlivější. Myslím, že to musí být pro každého lesníka obrovský stres.

Myslivecký referent Durdík nechával vzkazy a práci druhým

Jak jste toto období prožíval a jak se na ně díváte s odstupem času dnes?

Nás to tolik nepotrefilo, osobně si myslím, že problémy obrovských ploch si na severu z velké části zavinily státní lesy, veliké stroje se musely zaplatit. Některé porosty by možná stačilo pouze vyčistit, možná by později odešly také, ale ne najednou, a byly by tak lepší podmínky pro následné zalesňování.

Tehdy bylo všechno vázané na mzdové fondy, nikdo neměl možnost zaplatit 5 Kčs za stromek a vlastně nebyly ani pracovní síly. To mělo za následek použití buldozerů a velkoplošnou přípravu ploch, kde se pak daly používat sázecí stroje. Pokud si dobře pamatuji, tak cena za shrnutí byla kolem 50 tisíc Kčs za hektar, za ty peníze by se dalo platit za jamku dokonce víc než 5 Kčs. Počátek obnovy imisních holin byl problematický, nikdo si s tím pořádně nevěděl rady, hlavním cílem tehdy bylo zabránit erozi půdy. Zjistilo se, že smrk pichlavý je odolnější, a začal se sázet na obrovských plochách, dále se laborovalo s klečí, jeřábem a břízou.

Když porovnáte modely správy lesů, které jste za svůj život prožil, který se vám zdá nejrozumnější?

Nejrozumnější se mi zdá model z období od 1. 1. 1956 do roku 1971. V té době byla polesí velká 1 300–1 800 ha, na polesí byli zpravidla tři lesníci, polesný a technik.

Nedá mi to, abych se nezeptal na váš názor na obecní a soukromé lesy.

Soukromé lesy osobně nemůžu posoudit. Řekl bych, že u velikých celků – šlechtických lesů – se správa dělá dobře, je tam uložený kapitál a drancování tam v podstatě nehrozí. Ale k menším majetkům se v současné době dostali dravci, kteří z toho vyrvou maximum a pak to pustí. U obecních lesů jsem velice rozpačitý, záleží na tom, jak se ke správě staví zastupitelstvo, co v tom spatřuje. Pro jedny je to výborný důl na peníze, ale těch, kteří by si přáli normálně hospodařit, je podle mě málo. Tím, že majetky jsou malé, tak mezi nimi existují obrovské rozdíly.

Lesnictví by mělo vždy vyvažovat biologickou, technickou, ekonomickou i sociální stránku, les by měl růst sám, neměl by se ničit stroji, měl by vydělávat a zaměstnávat místní lidi. Mám pocit, že v dnešním zadání státu nezdravě převažuje zisk.

Myslím si však, že ten zisk má někdo jiný než stát. Neznám sice přesně dnešní detaily, ale pokud vím, tak Lesy České republiky vyznačí těžbu, ale kolik se ve skutečnosti vytěží, to už nikdo nehlídá, tady je volné pole působnosti. Těsně po revoluci byl systém nastavený tak, že na něj Lesy ČR silně doplácely. Za největší chybu považuji přenechání prodeje dříví soukromým firmám. Veliké soukromé firmy by měly dělat pouze služby. Pokud by zůstal původní systém státních lesů, bylo by možné při poklesu cen dříví omezit těžby a cena dříví by zase vzrostla. To ve stávajícím systému možné není a na pokles cen dříví doplácí firma i Lesy ČR. Dnešní stav vidím jako nedobrý.

Lesy ČR jsou ale jednou z mála státních lesních firem v Evropě, které jsou v černých číslech.

To ukáže doba, podle mého názoru jsou dnešní plánované těžby příliš vysoké, a ty skutečné nikdo nezná. U Lesů ČR se za deset let platnosti lesních hospodářských plánů udělaly tři interní reorganizace, měnily se hranice revírů, měnily se číselníky, všude samý počítač, ale když se někoho zeptáš, kolik se před deseti lety kde vytěžilo dříví, tak ti to nikdo nepoví. To jsou strašné věci, které tady nikdy nebyly, to se pak odráží i v postoji lidí ke službě. Neustálé změny považuji v lese za největší chybu.

Jaký máte pocit z dnešní doby, kdy nám všichni mluví do řemesla, ať už jsou to ochránci přírody, ochránci ptáků, ochránci všeho možného, kteří mají pocit, že ti lesáci to dělají úplně špatně a je třeba je donutit dělat to jinak?

K tomu můžu říct jen: Šumava, to je veliké poučení. Měl někdo z tvůrců národního parku vůbec představu o tom, co dělá kůrovec? Dnes v kulturní krajině a při hustém evropském osídlení jsou následky těchto pokusů těžko akceptovatelné. Dnes je doba, kdy všichni do všeho mluví. Proti tomu nejsem, v průběhu jednání je možné přijít s připomínkami, které lze zvážit a prodiskutovat, ale konečné rozhodnutí musí být vždy na tom, kdo hospodaří. Nebudu odmítat názor zvenčí, ale rozhoduje hospodář, který je odpovědný vlastníkovi lesa a když udělá něco špatně, nese za to plnou zodpovědnost. Lidé zvenčí tuto odpovědnost nemají.

Včely jsou naším společným koníčkem, vlastně jste mě ke včelám přivedl vy. Kdo přivedl ke včelám vás?

V roce 1949, když jsem přišel do vysídleného pohraničí, tu byla spousta rojů a včel v dutinách stromů. Kolega, se kterým jsem sloužil, byl výborný včelař, ale bál se výšek, a proto jsem mu vždycky na stromech odřezával špalky s usídlenými roji a on je pak na laně spouštěl dolů. Včely pak přendával do úlů, v tu dobu jsem se včel ještě bál, stál jsem vždycky opodál, a i přesto mě pokaždé nějaká ďobla. Jednou, když jsem procházel před kolegovými úly, se na mě včely vrhly tak, že jsem musel skočit do rybníka. Sám jsem začal včelařit až v roce 1968, kdy jsme našli roj včel ve smrku. Postupně se mi to rozrůstalo až na čtrnáct včelstev a včelařím dodnes.

Děkuji vám za rozhovor a přeji pevné zdraví.

Karel Picura,
foto PM + archiv JŠ

Jaroslav Šanda se narodil 8. 12. 1931 v Kostelci nad Labem, od 3. 9. 1945 praktikoval u Správy státních lesů v Brandýse nad Labem, od roku 1949 žije v pohraničí, kde pracoval nejdřív jako lesník v polesí Prunéřov a později Kovářská. Po návratu z vojny v roce 1954 nastoupil ke Správě státních lesů Ostrov, od roku 1956 pracoval jako polesný, nejprve v polesí Zlatý Kopec a od roku 1960 v polesí Abertamy. Po slučování lesních závodů v roce 1972 nastoupil jako technolog v Lesním závodě v Horní Blatné, kde působil do roku 1992, poté přešel k Lesům ČR, kde pracoval do roku 2004. V letech 1992–2007 zároveň spravoval obecní lesy Abertamy. Má dvě děti Milana a Dášu, mezi jeho koníčky patří včely a myslivost.

TIP NA VÝLET

Muzeum Kraslické dráhy na západní hranici Krušných hor

Železniční spolek Klub M 131.1

zve do

Muzea Kraslické dráhy,

které je umístěno v bývalé restauraci nádraží Kraslice
(trať č. 145 Sokolov – Zwotental)

Otevírací doba:
31.3. – 1.12.2012
(jen soboty)
od 9.00 do 16.00 hodin

Vstupné:	
Děti:	***10 Kč***
Dospělý:	***20 Kč***
Rodinné:	***40 Kč***

Bližší informace na tel. č. 606 685 265 a 602 203 548
www.mkd.websnadno.cz

Sokolov Svatava Josefov Olovi Rotava Kraslice Klingenthal

© arcikaja 2010

V minulém vydání Luftu jsme informovali o mimořádné výstavě v Muzeu saské úzkokolejné dráhy v Rittersgrünu věnované 55. výročí uzavření železniční tratě Ostrov – Jáchymov. Na uspořádání této výstavy se podílelo také Muzeum Kraslické dráhy, jehož zřizovatelem je Železniční spolek Klub M 131.1. Jednatel spolku a velký patriot železnice Robert Koutný nás osobně přivítal v muzeu v Kraslicích a pro čtenáře Luftu napsal zasvěcenou pozvánku. Muzeum najdete v jedné z budov nádraží Kraslice, kde panuje čilý dopravní ruch na trati Sokolov – Kraslice – Zwotental, takže návštěvu muzea lze spojit s výletem do Německa, kde železniční souprava sjíždí do města a projíždí ulicemi jako tramvaj.

(red)

Česká část Krušných hor se může pochlubit řadou zajímavých a stavebně náročných železničních tratí. Putujeme-li Krušnohořím od východu k západu, jako první nás upoutá stavebně náročná trať z Mostu do Moldavy a dále do Saska, přezdívaná někdy jako Teplický Semmering. Z Chomutova pak vychází 57 kilometrů dlouhá trať bývalé společnosti Buštěhradské dráhy, která česko-německou státní hranici překonává ve Vejprtech. I tato trať, vedená po typických krušnohorských pláních, v minulosti sloužila především dopravě uhlí.

Samostatnou kapitolou je známý Krušnohorský Semmering – horská trať z Karlových Varů do Potůčků a Johanngeorgenstadtu, jejíž poslední úsek byl otevřen 15. května 1899. Horský hřeben Krušných hor překonává při stoupání až 30 promile, přičemž dopravna Pernink s nadmořskou výškou 902 m je druhým nejvýše položeným nádražím v České republice (překonává ji jen šumavská Kubova Huť na trati Volary – Vimperk s 995 metry nad mořem).

Vlevo vlak, který v německé Zwotě sjíždí do města a projíždí ulicemi jako tramvaj. Vpravo historická stavba z doby původní Buštěhradské dráhy. Železniční nadšenci zatím dosáhli opravy střechy a plánují dovnitř umístit externí expozici muzea

Poněkud stranou, na samé západní hranici Krušných hor, najdeme Kraslickou dráhu – regionální trať ze Sokolova přes Kraslice do Klingenthalu. Je však nutné konstatovat, že tento název není zcela šťastný. Někdy v polovině 90. let minulého století jej (v návaznosti na tehdejší snahy o privatizaci trati) přijalo kraslické městské zastupitelstvo. Hned z několika důvodů by trati více slušel název „Svatavská dráha“ (v celé své délce vede údolím říčky Svatavy, prochází městysem Svatava i osadou Luh nad Svatavou, podle Svatavy se jmenuje i německá Zwota).

Trať byla budována postupně. První úsek z tehdejšího Falknova do Dolních Kraslic (nyní zastávka a nákladiště Kraslice-předměstí) byl otevřen 1. června 1876. O deset let později, 1. října 1886, byl zahájen provoz na přeshraničním úseku. Z této doby pochází také hrázděná výpravní budova kraslického nádraží (stávající viditelné hrázdění je jen falešné – to původní bylo zakryto před několika lety při zateplování objektu). Na výpravní budovu ve směru

Provozovatel kraslického muzea, jednatel Železničního spolku Klub M 131.1. a velký patriot železnice Robert Koutný před budovou muzea. Střecha je opravena, průčelí s dřevěným obložením na opravu ještě čeká

Sokolov navazuje mladší objekt bývalé nádražní restaurace, který je v současné době sídlem Muzea Kraslické dráhy. Vraťme se však ještě do historie.

Kraslická dráha během své více než stotřicetileté historie prošla velice zajímavým vývojem. Trať vybudovala a až do roku 1923 ji provozovala Buštěhradská dráha, jedna z našich největších soukromých železničních společností. Po zestátnění byly jejím provozovatelem Československé státní dráhy, které v letech 1938 až 1945 vystřídaly Německé říšské dráhy. V roce 1994 se úsek z Kraslic do Hraničné stal v naší novodobé historii vůbec první soukromě provozovanou drahou v České republice. Provoz motorových vlaků ke státní hranici společně zajišťovaly město Kraslice

Interiér vstupní místnosti muzea, původně nádražní restaurace III. třídy

a železniční spolek Klub M 131. Sokolov (který po změně stanov působí pod mírně upraveným názvem Železniční spolek Klub M 131.1).

Na konci 90. let trati hrozilo pro její špatný technický stav uzavření. Záchranou se stal příchod ústecké firmy Viamont, a.s., která si Kraslickou dráhu pronajímá a provozuje ji (po některých vnitřních organizačních změnách i změně názvu) dodnes.

S prvním návrhem na zřízení stálé expozice věnované Kraslické dráze přišel někdy kolem roku 2005 tehdejší vedoucí kraslického střediska společnosti Viamont Ing. Jaroslav Cempírek. K využití se nabízely nedávno rekonstruované a v souvislosti se začleňováním Česka do Evropské unie záhy opuštěné prostory celní a pasové služby. Jednalo se o dvě nevelké místnosti a přilehlou chodbu v původní výpravní budově, kam byly umístěny trojrozměrné předměty z majetku železničního spolku Klub M 131.1 a spolupracujícího sdružení Eisenbahnfreunde Klingenthal e.V. a několik panelů věnovaných historii trati.

Ještě než se podařilo expozici dobudovat, přišla změna. Po ukončení nájmu předchozím nájemcem se totiž k využití nabídl objekt sousední nádražní restaurace, který pro dané účely nabízí podstatně lepší podmínky (zejména prostorové). Nevýhodou byl jeho špatný technický stav, takže počáteční práce musely být věnovány jeho zajištění a opravám, zejména děravé střechy (budova je stále v majetku Správy železniční dopravní cesty, s.o.).

Po letech usilovné práce konečně nastal „ten slavný den“, kdy bylo (zatím jediné) kraslické muzeum otevřeno. Psal se 29. květen 2010, naše pozvání přijali senátor PhDr. Pavel Čáslava, místostarosta Kraslic Lubomír Zach, ředitel Muzea Sokolov Ing. Michael Rund, předseda Spolku přátel města Kraslic Josef Konrád, zástupci a.s. Viamont, německých partnerů a další čestní hosté.

Expozice MKD je umístěna ve dvou velkých původně hostinských sálech a některých přilehlých prostorách. Přední sál je věnován zejména provozu, zadní pak železniční infrastruktuře. Zájemce zde nalezne řadu jedinečných exponátů, jako jsou například stavědlové přístroje, mechanické návěstidlo „kolejová uzávěra“ z železniční stanice Sokolov a řada dalších z české i německé strany státní hranice. Jednotlivé panely pak návštěvníkovi přibližují (krom již zmíněné historie) i lokomotivní park, vlečky, mosty, strážní domky, významné osobnosti a další stránky této mezinárodní regionální trati. K dispozici jsou i videonahrávky akcí, které se na Kraslické dráze uskutečnily v nedávné minulosti (oslavy výročí či různé mimořádné jízdy nebo tradiční Mikulášské jízdy).

Otevřením kraslické expozice však budování muzea zdaleka neskončilo. Jsou již činěny první kroky ke zřízení venkovní expozice v prostorách zastávky Hřebeny. Její součástí bude i výpravní budova zastávky, kterou se podařilo zachránit před zkázou ve spolupráci s Obecním úřadem Josefov. Kromě přízemní přístavby z roku 1890 je budova v původním stavu tak, jak byla postavena v roce 1876. Ve venkovní expozici naleznou své místo návěstidla, výhybky a další rozměrné exponáty.

R. Koutný předvádí nejstarší exponát muzea – původní kolejnici z roku 1875

Interiér druhé místnosti muzea, původně nádražní restaurace II. třídy: expozici v pozadí dominuje kolejová uzávěra ČSD v poloze „zavřeno“ (na rozdíl od vedlejšího semaforu), změna polohy z příčné na svislou „otevřeno“ ve výšce se prováděla ze země lankovým systémem, stejně tak se ovládala deska, kam se ze země postavilo rozsvícené návěstní svítidlo

Muzeum Kraslické dráhy je otevřeno každou sobotu v období od posledního březnového týdne do termínu tradiční Mikulášské jízdy (ta se koná vždy poslední sobotu před svátkem sv. Mikuláše; v letošním roce tento termín připadne na 1. prosinec). Otevírací doba je od 9.00 do 16.00 hodin. Na základě dohody lze prohlídku expozice umožnit i v jiných dnech (více na www.mkd.websnadno.cz nebo tel. 602 203 548).

Robert Koutný
foto PM

Diskuse – Stmelování a fragmentace 5

Montanregion Krušné hory – šance pro rozvoj Krušných hor

V minulých číslech Luft již několikrát informoval o společném záměru Spolkové republiky Německo a České republiky nominovat Hornickou kulturní krajinu Krušnohoří za kulturní statek, který bude zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Cílem tohoto projektu je chránit krušnohorské hornické dědictví a s ním související památky, které jsou ve světovém kontextu zcela jedinečné. Ještě před podáním nominace do pařížského centra UNESCO v září 2013 je nicméně nutné zajistit účinnou památkovou ochranu na národní úrovni. To s sebou kromě možných finančních i nefinančních výhod přinese některá dílčí omezení vlastnických práv majitelů dotčených nemovitostí a pozemků, ke kterým se v následujících příspěvcích vyjadřují dva členové redakční rady Luftu – Karel Picura z pohledu zástupce vlastníka pozemků a subjektu, který na nich hospodaří, a Michal Urban, který je zodpovědný za přípravu nominační dokumentace pro UNESCO.

(red)

Památková ochrana nesmí znepříjemnit život v regionu

Záměr nominovat vybrané hornické památky Krušnohoří na Seznam světového dědictví UNESCO je jistě chvályhodný a čísla o nárůstu tržeb z turistického ruchu v městech a místech, která se na tento seznam dostala, jsou lákavá. Faktem také je, že UNESCO jako takové nemá možnost ovlivnit platné české právo a soukromé majetky, z čehož vyplývá, že připravované zapsání Krušných hor na seznam světově výjimečných lokalit nás nijak neomezuje. Ochranu hodnot zapsaných na Seznamu světového dědictví musí zajistit Česká republika, která je také garantem vůči organizaci UNESCO, a to v rámci své národní legislativy. Právním nástrojem ČR k zajištění této ochrany je zákon o státní památkové péči z roku 1987.

Hlavní ideou německých iniciátorů Montanregionu Krušnohoří je hornická kulturní krajina, to znamená živá krajina – krajina formovaná minulým i současným životem a obživou lidí, a nikoli jen konzervace pozůstatků hornické historie. Na české straně jsou hlavními iniciátory projektu Ministerstvo kultury České republiky, Ústecký a Karlovarský kraj ve spolupráci s jednotlivými obcemi a Národním památkovým ústavem.

Aby Montanregion byl opravdu přínosem pro Krušné hory, musí současně splňovat několik zdánlivě rozporuplných věcí, musí zachovat ráz kulturní krajiny a zdejšího genia loci, na druhé straně však omezení, která tím vzniknou, musí být všeobecně akceptovaná a nesmí narušovat možnosti obživy místních obyvatel. Tyto požadavky splňovala navržená forma ochrany pomocí krajinných památkových zón s akceptovatelnými regulativy, které by měly tvořit nárazníkové pásmo okolo městských památkových zón a bodových kulturních památek. Jako krok špatným směrem však vnímám snahu ministerstva kultury o vyhlášení plošně rozsáhlých kulturních památek, mimo jiné i v lesích, které již možnosti obživy narušují velice výrazně. Naštěstí vyhlašování kulturních památek probíhá podle pravidel správního řádu, takže oprávněné zájmy obcí i postižených osob musí být akceptovány a v konečném rozhodnutí zohledněny.

V této souvislosti mě napadá analogie z mého oboru. První impulz pro vyhlášení Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště v 60. letech 20. století vyšel od lesníků, kteří chtěli zabránit plánované těžbě rašeliny v této oblasti. Rezervace byla vyhlášena a k těžbě rašeliny nedošlo, ale bumerang se lesníkům vrátil v 80. a 90. letech, kdy orgány ochrany přírody najednou začaly vrchnostensky rozhodovat o tom, kde a kdy je možno zasahovat proti kůrovci a jak se v tom lese vlastně má hospodařit. Po deset let trvajících bojích, správních řízeních i soudních sporech jsme k sobě konečně našli cestu a ochrana přírody pochopila, že než administrativní ochrana a zákazy je daleko účinnější odpovědnost jednotlivých vlastníků lesa s ekonomickou stimulací zájmů ochrany přírody.

Doufám proto, že se iniciátoři Montanregionu a zástupci veřejné správy z výše uvedeného inspirují a pochopí, že život nás – obyvatel Krušných hor je již teď dost tvrdý a přemíra administrativních omezení, byť dobře míněných, nám jej nijak neulehčí.

A co se nás Krušnohorců týká, my zde žijeme, my jsme odpovědní za vzhled naší krajiny a za podmínky života, které si zde vytváříme nebo necháme vytvořit. Ve věci Montanregionu si musíme pečlivě hlídat naše zástupce, aby v probíhajících správních řízeních nezahodili šanci, kterou nám Montanregion nabízí, ale současně nepřistoupili na podmínky, které by nám znepříjemňovaly život.

Karel Picura

Za omezení vlastnických práv lze získat finanční náhradu

Redakční kolega Karel Picura svým výše uvedeným příspěvkem bezprostředně reagoval na návrh na prohlášení historických rýžovišť cínovce (sejpů) u Božího Daru za kulturní památku, který nedávno zaslalo ministerstvo kultury městu Boží Dar k vyjádření. Město se ohradilo proti tomu, aby do návrhu byly zařazeny některé lesní pozemky a pozemky, na kterých plánuje výstavbu infocentra a cyklistické stezky. Na základě těchto připomínek byl návrh na prohlášení kulturní památky, resp. její plošný rozsah upraven a z tohoto pohledu snad bude možné považovat celou záležitost v tomto jednom konkrétním případě za vyřešenou. Karel však ve svém textu nadnáší i některá obecná témata, jež se týkají státní památkové péče a která se dotknou i obyvatel obcí, na jejichž území se památky zahrnuté do Hornické kulturní krajiny Krušnohoří (HKKK) nacházejí. Proto je na místě bližší vysvětlení.

Co bude tvořit předmět nominace

Památky vybrané pro nominaci na Seznam světového dědictví UNESCO se nacházejí na katastrálních územích Jáchymova, Horní Blatné, Potůčků, Božího Daru, Abertam, Měděnce, Kovářské, Krupky a v malé míře též Ostrova a Loučné pod Klínovcem. Jde především o ojedinělou montánní krajinu s pozůstatky po staletí trvající hornické činnosti (štoly a šachty, pinky, haldy, sejpy, vodní příkopy, báňské rybníky aj.), ale také o architektonicky hodnotné stavby a soubory staveb, jež s báňskou historií Krušných hor souvisejí. Podporu projektu stvrdili starostové Jáchymova, Horní Blatné, Božího Daru, Abertam, Měděnce a Krupky slavnostním podpisem deklarace již v dubnu tohoto roku. Příkladný je v tomto zvláště přístup města Abertamy, které v zájmu zachování a ochrany nemovitých památek, které se na jeho území nacházejí, samo navrhlo některé objekty k památkové ochraně.

Zatímco u některých nemovitostí je jejich ochrana zajištěna již delší dobu formou městských památkových zón (Jáchymov, Horní Blatná, Krupka) a prohlášením řady jednotlivých kulturních památek, a pro obyvatele těchto měst a pro vlastníky nemovitostí, které jsou kulturní památkou, se tudíž projektem HKKK nic nemění, u skupiny památek krajinného rázu, jež doposud až na výjimky typu Blatenského vodního příkopu nebo Vlčích jam chráněny nebyly, bude situace nová.

Způsoby památkové ochrany

Nová je ostatně situace i pro orgány státní památkové péče, které se dosud s tak rozsáhlým projektem, jako je Hornická kulturní krajina Krušnohoří, nesetkaly. Protože se památkově hodnotné pozůstatky hornické činnosti nacházejí často na rozlehlém území, byl pro jejich ochranu zvolen model krajinných památkových zón (KPZ), umožňujících plošnou ochranu větších územních celků, s tím, že nejhodnotnější objekty budou navrženy za kulturní památky, popřípadě následně dokonce za národní kulturní památky (tato nejvyšší forma ochrany se má do budoucna týkat dolu Mauritius na Hřebečné a Blatenského vodního příkopu, ale také Královské mincovny v Jáchymově).

Podstatné ale je, že jak pro krajinné památkové zóny, tak pro jednotlivé kulturní památky platí ustanovení § 14 odst. 1 a 2 zákona č.20/1987, o státní památkové péči (SPP): zamýšlí-li vlastník kulturní památky provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí, je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Toto ustanovení, na něž naráží Karel Picura ve svém článku, přináší pro vlastníky nemovitostí nepochybně některá omezení jejich vlastnických práv, která však vyplývají i z Listiny základních práv a svobod. Ta totiž stanoví, že vlastnictví zavazuje a že ho nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy.

Ale ani povinnost vyžádat si závazné stanovisko „trojkové“ obce nemusí být obecně překážkou. Například v případě božídarských sejpů bude památková ochrana vyhlášena v zájmu zachování historicky významných nadzemních pozůstatků hornické činnosti. Nepředpokládáme-li (a z územního plánu Božího Daru to ani nevyplývá), že by na lesních pozemcích, kde se sejpy také nacházejí, vznikaly nějaké stavby, může k případnému konfliktu zájmů dojít nejčastěji při terénních úpravách a hlavně těžbě nebo výsadbě dřevin. Orgán státní památkové péče přitom nebude zajímat, kde se těží a v jakém rozsahu, ale jedinou omezující podmínkou bude, že se nesmí poškodit chráněné sejpy, což může mít vliv na technologii těžby. Kdyby si lesníci položili ruku na srdce, museli by přiznat, že úctou k prostředí, ve kterém se pohybují, často moc neoplývají – křiklavých důkazů o ničení (zatím neprohlášených) montánních památek je víc než dost.

Také pro vlastníky nemovitostí (objektů i parcel), které nebudou kulturní památkou, ale budou se nacházet na území KPZ, vyplynou některé nové povinnosti. Ke stavebním úpravám bude třeba si vyžádat závazné stanovisko příslušného úřadu obce s rozšířenou působností. Ten však bude posuzovat a dávat podmínky pouze k těm úpravám, jejichž regulace bude uvedena ve vyhlášce ministerstva kultury o prohlášení příslušné KPZ. Půjde přitom pouze o zachování hodnot spočívajících v dochovaných pozůstatcích montánní činnosti a/nebo historické a typické podoby krušnohorských objektů, jež budou ve vyhlášce vyjmenovány. A dodejme – a které by krušnohorští patrioti měli opečovávat, i kdyby žádná taková vyhláška neexistovala.

Navíc podle zákona o SPP si orgán státní památkové péče při stanovování podmínek k ochraně kulturně historických hodnot kulturní památky nemůže „moc vymýšlet“ – tyto podmínky musí náležitě zdůvodnit. Z existující judikatury vyplývá, že v případě vágně formulovaných nebo nedostatečně zdůvodněných podmínek má majitel nemovitosti dobrou šanci se bránit.

Finanční zvýhodnění pro vlastníky

Zákonná úprava se však snaží omezení vlastnických práv vlastníků nemovitostí kompenzovat i finančně. Podle § 16 zákona o SPP může obec nebo kraj vlastníkovi kulturní památky na jeho žádost poskytnout **příspěvek na zvýšené náklady** spojené s jejím zachováním nebo obnovou a v případě mimořádného společenského zájmu může na její obnovu poskytnout příspěvek i ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu či obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Vlastník lesů může požádat například o příspěvek na šetrnější způsob těžby. Na tento příspěvek není nárok, ale jak vyplývá z vyjádření Krajského úřadu Karlovarského kraje, zatím se nestalo, že by v našem regionu nebyl poskytnut.

Připravovaná nominace Krušnohoří na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO přináší i další zajímavé finanční možnosti v podobě různých dotací.

Již nyní je například možné žádat pro památky připravované na zápis na seznam UNESCO o dotace z programu **Podpora pro památky UNESCO**, vyhlášeného ministerstvem kultury.

Vlastníci objektů, které jsou kulturní památkou, mohou žádat o poskytnutí dotace z dalších programů ministerstva kultury například **Programu péče o venkovské památkové rezervace, venkovské památkové zóny a krajinné památkové zóny**.

A Karlovarský kraj usnesením zastupitelstva deklaroval podporu projektu Montanregion Krušnohoří a při poskytování dotací na obnovu kulturních památek a památkově hodnotných objektů z rozpočtu kraje bude k této skutečnosti přihlížet. Na dotace tak mohou dosáhnout i vlastníci „nepamátek“.

Suma sumarum – výhody spojené s nominací Krušných hor na Seznam světového dědictví UNESCO (zvýšený tok peněz do regionu v podobě vyššího turistického ruchu i v podobě regionální, národní a nadnárodní finanční podpory, zvýšení národní i mezinárodní prestiže regionu, podpora sepětí obyvatel regionu s místem, kde žijí, a samozřejmě i zachování zdejších světově jedinečných památek) jednoznačně převyšují potenciální nevýhody spojené s omezením vlastnických práv. Ale jak píše i Karel Picura – je třeba, aby příslušní zástupci veřejné správy přistupovali k ochraně s rozmyslem a zbytečně nezatěžovali Krušné hory administrativou nad rámec nezbytných a všeobecně akceptovatelných opatření.

Michal Urban

Den otevřených dveří v Jáchymově poskytne informace o Montanregionu

V sobotu 20. října od 10 do 17 hodin se v Jáchymově uskuteční Den otevřených dveří, v jehož rámci bude pro návštěvníky bezplatně otevřena Královská mincovna, Štola č. 1 a kostel sv. Jáchyma a v určitých hodinách budou probíhat odborně komentované prohlídky. V Královské mincovně budou po celou dobu přítomni pracovníci karlovarského krajského úřadu, kteří budou poskytovat informace o projektu nominace Hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Seznam světového dědictví UNESCO. Obyvatelé Jáchymova obdrží bližší informace také v podobě informačního letáčku, který jim bude doručen poštou. Více informací lze nalézt rovněž na internetových stránkách Karlovarského kraje (www.kr-karlovarsky.cz) a města Jáchymov (www.kr-karlovarsky.cz/obce/JACHYMOV/mesto/index.htm).

Na území připravované kulturní památky Božídarské sejpy začíná i jiná významná kulturní památka – Blatenský vodní příkop (foto MU)

Rýžováním cínovce se obyvatelé Božího Daru živili po několik staletí. Výmluvnou připomínkou této jejich činnosti jsou sejpy – kopečky přerýžované zeminy vyskytující se dodnes po stovkách v údolí Černé (foto MU)

Ryžovna, 22. 9. 2012

Svatováclavské setkání se opět vydařilo

Díky přeshraniční spolupráci Občanského sdružení Abertamy a Erzgebirgszweigverein ze saského Breitenbrunnu se letos konalo již pošesté Svatováclavské setkání v místě, kde stál v obci Seifen, nynější Ryžovně, kostel sv. Václava.

V sobotu 22. září pozdravili účastníky setkání z obou stran Krušných hor starostové partnerských měst pan Ralf Fischer z Breitenbrunnu a pan Zdeněk Lakatoš z Abertam. Město Boží Dar, na jehož území Ryžovna stojí, zastupoval Karel Picura (člen redakce Luftu), který upozornil, že pamětní místo bylo rozšířeno o instalaci pomníku obětem první světové války z Ryžovny. Na místo byl vrácen znovunalezený původní kámen, který byl po druhé světové válce použit ke stavbě památníku osvobození v Horní Blatné. Deska se jmény obětí byla nově vyrobena podle dobové fotografie a kroniky Ryžovny.

Předchůdcem Svatováclavských setkání na Ryžovně se stalo setkání mládeže ze dvou příhraničních dětských domovů z Karlových Varů a Markersbachu, které se uskutečnilo 23. 9. 2006 v rámci projektu „Domov bez hranic“ (za podpory EK – Youth – Education and Culture) s cílem přispět k prolomení a překonání hranice v hlavách a srdcích. Na místě kostela, zbořeného v 60. letech, byly položeny základy mohyly jako pamětního místa, které bude i v budoucnu sloužit k pravidelnému přeshraničnímu setkávání.

Ekumenickou mši k uctění památky svatého Václava celebroval dvojjazyčně páter Marek Hric, administrátor Římskokatolické farnosti Ostrov a Jáchymov, který následně vysvětil obnovený památník obětem první světové války.

Tradiční program Svatováclavského setkání byl letos obohacen přednáškou Helmutha A. Kolitsche o životě na nedaleké Hřebečné, kde jeho rodina žila od roku 1600. Pan Kolitsch vystavil úctyhodný rodokmen své rodiny, jejíž genealogii se mu podařilo vypátrat až do doby kolem roku 1500, a promítnul zajímavé historické fotografie. Přednášející se nevyhnul ani citlivému období po první světové válce a vzniku Československa, při kterém nebylo naplněno většinové přání místních Němců na nějakou formu národního uznání. Poměry se však brzy stabilizovaly a v životě obyvatel Hřebečné následovalo nejšťastnější období, tragicky ukončené až vítězstvím Hitlera v Německu, druhou světovou válkou a praktickým ukončením existence samostatné a vzkvétající Hřebečné. Simultánní překlad poutavého a bezprostředního vyprávění dobře zvládla naše redaktorka Lenka Löfflerová.

Účastníci setkání měli také možnost vidět paličkářky při práci, koupit si brožury v němčině ze starých kronik krušnohorských obcí našeho redakčního kolegy Ulricha Möckela, u našeho stánku si případně doplnit sbírku o vzácné výtisky starších čísel měsíčníku Krušnohorský LUFT / Herzgebirge, prohlédnout si práce abertamských řezbářů Jiřího Laina i Josefa Beera (hrdiny filmu „Ať žije Pepa Beer, řezbář s parkinsonem“, promítaného na minulém setkání na Ryžovně), na harmoniku zahrál František Severa a o občerstvení se vzorně postaral pojízdný hostinec a kavárna abertamského sdružení.

fotoreportáž Petr Maglia

S vlastním budováním mohyly členové partnerských spolků z Breitenbrunnu a Abertam začali 16. 7. 2007, partnerem projektu byl také nadační fond Helping Hands. Ke stavbě byl použit kámen ze strženého kostela a zrušeného hřbitova. Do té doby stál na místě dřevěný křížek, postavený panem Ottou, bývalým provozovatelem penzionu na Ryžovně. Po třech měsících, 29. 9. 2007, mohylu slavnostně odhalili předsedové partnerských sdružení. Ukázalo se při tom, že jsou také dobrými kameníky.

Vztyčení meteorologického sloupu v Horní Blatné

V sobotu 29. září v parku na náměstí svatého Vavřince v Horní Blatné bylo možno vidět nejen podzimem vybarvené stromy, ale i partu přátel vedenou panem Milošem Dáňou, kteří na dříve pečlivě vybraném místě vztyčili meteorologický sloup.

Křehká dřevěná prosklená schránka ve tvaru hranolu a opatřená elegantní půlkruhovou stříškou je připomínkou starých časů, kdy korzující měšťané rozvážně hovořili o počasí. Je vzdorem dnešní uspěchané době, jejímž odstrašujícím příkladem je podobný sloup

před hlavní kolonádou v Karlových Varech, který se po padesáti letech nedávno proměnil v reklamní poutač. V historizujícím duchu je plánováno také přístrojové vybavení: kolísání teploty bude možné sledovat z termografu, výkyvy tlaku z barografu. Jejich citlivé ručičky s inkoustovým pisátkem se vychylují nahoru nebo dolů spolu s měřenou veličinou a grafický zápis vzniká tím, že papír se pod pisátkem rovnoměrně otáčí na válci, jehož jedna otočka trvá přesně týden. Na papíře je vytištěna síť hodin a dní, takže obcházením sloupu je možné zjišťovat teplotu a tlak v různých hodinách v minulých dnech, odhalovat tendence a odhadovat budoucnost. Již dnes si na sloupu může každý zkontrolovat místní čas, teplotu a polohu panenky s panáčkem coby nejspolehlivějšího popisu stavu počasí na hornoblatenském náměstí a v jeho okolí. Z toho plyne, že autor si samozřejmě neklade za cíl poskytovat exaktní meteorologická data, jde mu o malý příspěvek k okrášlení města a o podporu zvídavosti zájemců.

Rádi vyřizujeme poděkování pana Dáni všem, kteří mu s meteorologickým sloupem ve svém volném čase pomáhají.

(red, foto PM)

V říjnu asi ještě mnoho sněhu nenapadne

Říjen je měsíc, který v naší oblasti přináší zásadní zlom, podobně jako březen. V březnu se v oblasti kolem 600 m nadmořské výšky odívá zimní krajina do jarního hávu. A v říjnu, který někdy začíná krásným podzimem umocněným končícím babím létem, už může na konci měsíce padat sníh.

Letos zřejmě říjen nebude výjimkou. Měsíc bude srážkově na mnoha místech slabší, teplotně ale bude v normálu. A ačkoli už okolo poloviny října bude nad 900 m občas poletovat sníh, neměli bychom se tento měsíc ještě dočkat stálé a trvalé sněhové pokrývky.

Zatím máme v naší oblasti poměrně sucho. Je to dáno tím, že už od dubna se nasčítávají deficity srážkově slabších jarních měsíců i léta, a tak dnes chybí celý jeden měsíc srážek. A to i přesto, že v červenci pršelo 23 dní. Spadlo však tehdy jen 71 % obvyklých srážek.

Rudolf Kovařík

Autor článku s nejnovějším typem váhového srážkoměru používaného v ČR. Po každých deseti minutách srážek zváží srážkoměr napršený objem a hodnotu odešle do meteocentra, okamžitě je tak k dispozici přehled o dění v dané lokalitě. V zimním období slouží kapalina vně srážkoměru jako tavicí médium – padající sníh se mění na vodu a údaje o její hmotnosti se pak opět jako v létě odesílají v desetiminutových intervalech do meteocentra. Přehled o stavu srážek je tak nepřetržitý.

(foto PM)

Horní Blatná, 6. 10. 2012

Tradiční hornoblatenské vinobraní – ročník 2012

Hornoblatenské vinobraní zahájil mystifikátor Jiří Kupilík hymnou krušnohorských vinařů „Ó vajnenbaum...“, kterou nabitý sál hotelu Modrá hvězda zpíval vestoje za doprovodu osvědčené moravské cimbálové muziky „Sudetbrudr zimbalband“

Následoval projev mlčenlivého generálního ředitele hornoblatenských vinných rezerv - Herr Grün gestikuloval a Jiří překládal

Vrcholným zážitkem z oblasti dramatického umění byla hra v původním znění s titulky o dvou dějstvích „Stalo se 25. října 1848 večer“ v provedení herců krušnohorského národního divadla z Merklína

Nejen dívky z „Vajnbaru“ zaujalo podivné ustrojení houslisty v porovnání s typickým krušnohorským krojem, kde význam jednotlivých částí kroje vysvětlil Jiří na sobě, v tomto odění také přednesl epickou báseň „ŘÍJEN“ od místního barda Karl Gynka Herbsta

Ovace nadšeného publika sklidil taneční soubor „Junge médchen“, neutuchající potlesk žádal další a další přídavky tradičního krušnohorského tance „Bramborák“

Housle, cimbál, basa a klarinet vydržely až do ranních hodin, do ouška krásným dámám muzikanti umí hrát i vleže

fotoreportáž Petr Maglia

RECEPT MĚSÍCE

Základy zdravé výživy krušnohorského vinaře: víno z hornoblatenských rezerv, zelenina z loňska, ekosýry z Ryžovny, medvědí klobásy, sušenky Pfaffernüss a koláče podle staletími prověřené receptury

(foto PM)

VÁŽNĚ NEVÁŽNĚ

Předvolební epigramy snad na všechny strany

My jsme ti „socani“, kluci kulatí,
dáme vám zahrát, někdo to zaplatí.

ODS dobře ví, ryba smrdí od hlavy.
Nechce dělat staré chyby,
tak nabízí čerstvé ryby.

Staří dobří komunisté
sympatie mají jisté.
A pro návrat svobody
mají svoje metody.

„Topka“, všem krizím stopka.
Nevíte, jak na ně?
Tak vám zvednem daně.

Zemanovci trochu vzadu
mají plno rozumbradů.
Nutno pouze říci,
nejsou přeběhlíci.

Ve dvorech, ve dvorech
u tej krajskej muky
stojí tam lidovci
a vztahují ruky.

Zelená, zelená, příroda je zmatená.
Nezná totiž triky této politiky.

Lidem.
Dva roky?
Rok?
Měsíc?
Týden?

Věci veřejné, kdysi nadějné.
Jak ten čas letí, kdo na vás vzpomene?

Lev bije o mříže, dav si ho hýčká,
snad mříží proleze, dnes žížalička.

Koho jsem vynechal, strany či hnutí,
pokorně prosím o prominutí.

Možnost volby nabízí i krušnohorský romanticky dekadentní básník Karl Gynek Herbst v básni Říjen.

Říjen
Byl pozdní večer, první říjen.
Sedíme doma, pijem a pijem.
Večerní říjen, smutný čas,
kumpánů zval do krčmy hlas,
kde ze dveří vycházel smrad.

Svou lásku k rumu slepec pěl,
rum záhy došel, bohužel.
Však láhve jiné s kolkovými pásky
za barem zářily jak tajnosnubné krásky.
A další slepec takto pravil k nim:

„Vy, jež lahodným mokem svým
co lektvarem tajemným lidi opíjíte,
vás za druhy jsem vybral mezi všemi,
co do mne plynete jak řeka beze břehů,
ne ženě, vám já daroval svou něhu,
než přišel zákaz pití v naší zemi.“

Vás stejně budu volit mezi všemi.

Jiří Kupilík

Krušné hory se propily do střízlivosti

Neměli to vůbec lehké ti naši dávní krušnohorští předci. Pivovary stály prakticky v každé obci, která byla obdařena městskými právy, třeba v Nejdku, Perninku, Horní Blatné, v Jáchymově či na Božím Daru, a někdy dokonce i v menších vískách, jako například na Ryžovně nebo v Potůčkách. Krčem, šenků, pajzlů a náleven různé, často i pochybné kvality bylo všude habaděj, a pokud nestačily, scházeli se právovárečníci v čele s radními i v domácnostech, aby náležitě ochutnali poslední várku. Předháněli se přitom, kdo uspořádá lepší pivní slavnost. Pivo bylo zkrátka všude, místo polévky je lemtaly už malé děti. A co teprv toho vína, které dávaly slavné hornoblatenské vinice, či šnapsu, pálenky, likérů a dalších rozličných destilátů, které si alkoholuchtiví horalé připravovali skoro ze všeho, co rostlo, jeřabinami a brusinkami počínaje a bramborami konče.

Jáchymovský Hornický um i abertamský Uran slouží jako odstrašující memento pro ty, kdo by si snad ještě chtěli dát nějakou tu sklénku (foto MU)

Není se proto čemu divit, že podle toho to v Krušných horách vypadalo. Horní Blatná byla proslavená svými modrými pondělky, kdy do němoty zpití horníci nebyli schopni nastoupit na ranní šichtu a chudáci těžaři je museli doslova prosit, aby šli aspoň na odpolední. Nejinak tomu bylo v Abertamech, což názorně dokládá i smutný záznam ze zdejší kroniky. Strohý zápis praví, že jakýsi štajgr z Behrova dolu na Hřebečné se 4. července 1587 ztřískal natolik, že „v opilosti abertamskému faráři do kázání mluvil a poté i moč v kostele vypustil“. Ještěže ho náležitě potrestali, ožralu. Bujarými alkoholickými tahy od domu k domu byl nechvalně známý také Pernink. Zvlášť v tomto ohledu proslul dům označovaný jako Afrika. Snad proto, že jeho návštěvníkům se po požití zdejší kořalky udělalo černo před očima. Co nestačili horníci propít, o to je připravily kurtizány, které nejenže vyhlížely zákazníky kolem blátivých vozových cest, ale slétaly se k místům týdenní výplaty a do krčem jako vosy na turecký med. Mnoho havířů z Jáchymova i dalších míst o tom vědělo své.

Čas však naštěstí oponou trhnul a dnešní ostentativní nezájem Krušnohorců o alkohol všeho druhu už přivedl řadu putykářů na buben. Prázdnotou zeje dřívější chlouba Perninku – Perninský dvůr, vítr se prohání okny druhdy velmi navštěvovaného Uranu v Abertamech, nemluvě pak o jáchymovském Hornickém domě, kterému už pijani dali valem dávno. Pokud se náhodou někdo zpozdilý ještě objeví a při nedostatku kamenných náleven se chystá požít svou denní dávku venku, domluví mu přátelsky bedlivý strážce pořádku. Nepřekvapí proto, že nedávná prohibice se v Krušnohoří zcela minula účinkem. Alkohol tu už stejně nikdo nepije.

Michal Urban

Yettibike
• PŮJČOVNA NOVÝCH KOL GIANT OD 150,-
• PŮJČOVNA DĚTSKÝCH I DOSPĚLÝCH KOLOBĚŽEK
• PŮJČOVNA VOZÍČKŮ CHARIOT
Nordic walking centrum LEKI
Boží Dar 58, 36262
tel: 00420777863236
www.yettibike.cz
dasa@yettibike.cz

erzgebirge.st
Krušnohorský rezervační portál
online administrace & call centrum
naplníme vaše hotely a pensiony
tradice od roku 2002
volejte 777 082 092
provozuje e-climb s.r.o., pobočka Karlovy Vary

Účetní a daňová kancelář
Věra Malimánková
- vedení účetnictví
- daňové evidence
- výpočet a optimalizace daňové povinnosti
- vypracování daňových přiznání
- zpracování mezd
- personální agendy
- mzdový audit
- zastupování na příslušných úřadech
II.odboje 194, Horní Blatná
Tel.:353 541 771, 728 479 709
Email: vm@fias.cz
Krušnohorský penzion Javor
Rodinné a společenské akce
(svatby, křtiny, promoce, narozeniny...)
Firemní akce
(školení, večírky, teambuilding, valné hromady, porady...)
Kontakt
II.odboje 194, Horní Blatná
Tel.: 353 541 770, 606 728 170, 728 479 709
Email: info@kpj.cz, http://www.kpj.cz

axa travel
AXA TRAVEL
Krymská 5, 360 01 Karlovy Vary
Tel.: 353 230 101, fax: 353 230 102
E-mail: info@axatravel.cz, www.axatravel.cz
• zájezdy do celého světa po celý rok
• last minute za minimální ceny
• komplexní cestovní služby
• mezinárodní jízdenky, letenky
Parkování a zastávka MHD (2,3,4,5,6,10) jen 50m od kanceláře

obaly zelený
HORNÍ BLATNÁ
sáčky • přířezy • kelímky
papír • tašky • folie • tácky
602 130 841
606 893 445
www.obalyzeleny.cz

TRUHLÁŘSTVÍ DORAZÍN ABERTAMY
VÁM NABÍZÍ
KRUŠNOHORSKÝ NÁBYTEK

SRUBOVÝ NÁBYTEK PRO GENERACE!
KONTAKT:
Tel. 725 891545
dorazin.truhlarstvi@seznam.cz
DE: Tel. +420 608 359 838
www.truhlarstvi-dorazin.cz

LESY JÁCHYMOV
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE
SPRÁVA LESŮ MĚSTA JÁCHYMOVA
MYSLIVOST
- poplatkový lov jelení zvěře

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA
PILAŘSKÁ VÝROBA
- certifikované stavební řezivo
- paletové přílezy
- řezání střešních krovů na zakázku do délky 10,5 m
- pořez na zakázku

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211**, fax: **353 811 221**
STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

www.zahrady-parky.com
zahradnické práce

Dobré vínko
VINNÝ SKLÍPEK
...trochu jiná vinotéka
- prodej moravských vín
- pořádání degustací
- pořádání soukromých akcí

Dodavatel vín pro Gastronomii
zastoupení vinařství v Regionu
RÉVA RAKVICE
Gotberg VINAŘSTVÍ
VÍNO LÍPA MIKULOV

areál zahradnictví
Závodu míru 306
Karlovy Vary (Stará Role)
www.dobre-vinko.webnode.cz
tel.: 606518911 email: zahrady.tomek@seznam.cz

OČNÍ OPTIKA
POTŮČKY
KVALITNĚ
Levně
RYCHLE
Potůčky 171
Po - Ne
10:00 - 17:00
Středa
ZAVŘENO
tel.:
351 120 294

KOLIBA „U MEDVĚDA" HORNÍ BLATNÁ
VÝBORNÁ KUCHYNĚ
OSVĚŽUJÍCÍ NÁPOJE
PŘÍJEMNÉ PROSTŘEDÍ

Ubytování v soukromí
Tel. 604 100 425

apartmány
ENGADIN
BOŽÍ DAR CZ

Komfortní, plně vybavené apartmány v centru obce Boží Dar.

wifi zdarma v celém objektu, sauna dětský koutek, stolní fotbálek kamerově hlídané parkoviště, garáž

Tel. +420 774 701 505
info@apartmanyengadin.cz
www.apartmanyengadin.cz

TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ
– NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ,
SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POŘEZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK,
T-353 892 383 • M-723 331 711